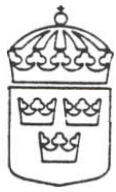
Riksdagens protokoll 1990/91:52

Tisdagen den 22 januari

Kl. 14.30–16.36

Protokoll 1990/91:52

Meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan

Anf. 1 TALMANNEN:
Jag får meddela följande ändringar i kammarens sammanträdesplan.

Torsdagen den 24 januari
Kammaren sammanträder kl. 14.30 för eventuell information från regeringen och för interpellationssvar.

Onsdagen den 13 februari
Inget arbetsplenum denna dag. Kammaren sammanträder för interpellationssvar kl. 13.00.

Fredagen den 15 februari
Kammaren sammanträder för bordläggningsplenum kl. 13.00.

Fredagen den 8 mars
Kammaren sammanträder för bordläggningsplenum kl. 14.00.

Anmälan om frågor

Anmäldes att följande frågor framställts

den 17 januari

1990/91:347 av *Gunnar Hökmark* (m) till utrikesministern om radioutsändningar på baltiska språk:

Den rådande situationen i Baltikum ställer utökade krav på Sveriges Radios utlandssändningar på estniska och lettiska samt krav på att man nu inför sändningar på litauiska.

Är utrikesministern mot denna bakgrund beredd att inför riksdagen redovisa vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att Sveriges Radio skall ha resurser för att leva upp till dessa krav?

1990/91:348 av *Eva Goës* (mp) till utrikesministern om svenskt stöd åt ukrainske parlamentarikern Stephan Khmara:

Vice ordföranden i det Republikanska Partiet i Ukraina, Stephan Khmara, har arresterats inne i det ukrainska parlamentet, helt mot gängse internationella regler. Enligt sovjetisk praxis skall en kommission tillsättas för att utreda anklagelserna mot Khmara. Detta har inte skett.

Khmara greps den 13 november 1990. Han inledde en hungerstrejk och togs in på sjukhus en kort period. Idag befinner sig Khmara på Sledstvenny isolyator.

Flera parlamentariker har hungerstrejkat för Khmaras frisläppande. Ca 150 parlamentariker krävde att Khmara skulle frisläppas den 7 december 1990 – utan resultat.

Undertecknad skrev ett öppet brev till Sovjets ambassad den 10 december 1990, med anledning av att Nobels fredspris utdelades till president Gorbatjov, med önskan om att Khmaras fall omedelbart skulle tas upp och få ett demokratiskt hanterande.

Jag frågar utrikesministern: Är utrikesministern beredd att agera i fallet Khmara?

1990/91:349 av *Ann-Cathrine Haglund* (m) till statsrådet Göran Persson om läroplansöversynen:

Statsrådet Göran Persson har genomdrivit stora förändringar av skolan – kommunaliseringen av lärarna och av ansvaret för skolan – utan att den viktigaste förutsättningen förelåg: en precisering av målen och en tydligare läroplan. Riksdagen fick "köpa grisen i säcken". När nu betygsberedningen skall starta sitt arbete, finns inte ens de till årsskiftet 1990/91 utlovade direktiven för läroplansöversynen utan arbetet med att få ett annat betygssystem försenas.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag fråga skolministern:

När kommer förutsättningen för förändringsarbetet och ett nytt betygssystem – läroplansöversynen – att vara färdig eller vet inte statsrådet vad han vill?

1990/91:350 av *Hans Göran Franck* (s) till utrikesministern om initiativ till vapenvila i Mellanösternkriget:

Genom Iraks angrepp mot Israel har den befarade utvidgningen av kriget i Mellanöstern blivit ett faktum. Nya initiativ måste nu tas för att få ett stopp på kriget. Ett första steg är att få till stånd en vapenvila, så att nya förslag till en fredlig lösning kan prövas. En vapenvila skulle kunna bana väg för att snabbt få till stånd en internationell Mellanösternkonferens. Sverige borde kunna stå som värd för en sådan konferens.

I anledning härav får jag ställa följande fråga till utrikesminister Sten Andersson.

Avser regeringen ta initiativ för att få till stånd en vapenvila i syfte att söka uppnå en fredlig lösning i Mellanöstern, och är regeringen beredd att stå som värd för en internationell Mellanösternkonferens?

den 22 januari

1990/91:351 av *Anders Svärd* (c) till stadsrådet Erik Åsbrink om folkbokföringsreformen:

Riksdagen har beslutat att folkbokföringen fr.o.m. den 1 juli 1991 ej längre skall ha Svenska Kyrkan som huvudman. Förberedelser för överflyttning till de lokala skattemyndigheterna pågår. Därvid har en rad problem kommit i dagen: Alla invånare hinner inte i tid överföras till det nya registret, arkivfunktionen måste tills vidare vara kvar hos kyrkan, anställda inom nuvarande kyrkobokföringsorganisation får vänta på besked om sin framtid osv.

Svenska Kyrkan har ej heller fått de utlovade förutsättningarna för sitt framtida kyrkobokföringsarbete, t.ex. önskad lagstiftning för att garantera församlingsregistrens innehåll av tillräckliga uppgifter för kyrkans arbete.

Tänker statsrådet vidta några åtgärder för att råda bot på eller åtminstone minska de påpekade och andra problem i samband med folkbokföringsreformen?

1990/91:352 av *Siw Persson* (fp) till miljöministern om naturresurslagen:

Regeringen beslöt i maj förra året att stoppa de olagliga schaktningarna vid de i naturresurslagen (NRL) skyddade strömmarna nedströms Idresjön. Älvdalens kommun hade vägrat att söka tillstånd enligt naturvårdslagen och startat omfattande schaktningsarbeten utan länsstyrelsens tillstånd. Älvdalens kommun följde inte villkoren i vattendomen. Kommunen sökte inte heller tillstånd för markavvattning enligt naturvårdslagens § 18 C. Dessutom byggde kommunen en bro till schaktområdet utan att ha tillstånd enligt vattenlagen.

Varken länsstyrelsen eller statsåklagaren i Gävle ingrep för att stoppa kommunens agerande. Alla myndigheter som yttrat sig i ärendet till regeringen och som tillämpat NRL är eniga om att företaget, om det fick fullföljas, skulle leda till påtagliga skador på riksintressena och att det därmed är otillåtet genom att det strider mot lagen. Även riksåklagaren kommer nu tydligen att följa upp det inträffade.

Jag vill med allt detta understryka den berättigade oro över bristerna i rättssäkerheten som händelserna vid Brattströmmen visat. Med anledning av det ovan anförda vill jag fråga:

Kan vi lita på att regeringen som sista instans, när det nu står helt klart att hinder enligt NRL föreligger, vid sin prövning av lagen kan garantera att lagen fungerar vid praktisk tillämpning?

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 15 och 16 januari.

2 § Svar på fråga 1990/91:347 om radioutsändningar på baltiska språk

Anf. 2 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Gunnar Hökmark har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser vidtaga för att Sveriges Radio i den rådande situationen i Baltikum skall ha resurser för utökade sändningar på estniska och lettiska samt för att inleda sändningar på litauiska.

Sveriges Radios utlandsprogram, Radio Sweden, inledde provsändningar på estniska i december 1988 och på lettiska i mars 1989. I september 1989 kunde utrikesdepartementet genom vissa omdisponeringar tillmötesgå en framställan från Sveriges riksradio om ett extraanslag om 486 000 kr. för att finansiera en förlängd försöksverksamhet med dessa sändningar. Sändningarna permanentades i oktober 1990, och alltsedan dess sänder Radio Sweden dagligen 15 minuter på vartdera språket. För budgetåret 1990/91, vilket för Radio Sweden motsvarar verksamhetsåret 1991, äskade och erhöll utlandsradion medel för denna sändningsverksamhet inom ramen för sin ordinarie budget. Om Radio Sweden inte kan omprioritera inom denna budgetram för att möjliggöra utökade sändningar på estniska och lettiska utan ber om extra resurser, får vi försöka finna sådana extra medel under det akuta krisläge som nu råder.

Vad gäller sändningar på litauiska beslutade jag förra veckan efter en framställan från riksradion att tilldela Radio Sweden ett engångsanslag om 325 000 kr. för att under ett halvår möjliggöra sändningar även på detta språk. Detta belopp tillhandahålles ur den särskilda ram om 1 milj.kr. som jag den 15 januari anslagit för att förstärka informationen om Baltikum. Enligt underhandsuppgifter från Radio Sweden har de praktiska förberedelserna för att inleda provsändningar på litauiska redan påbörjats. Om utlandsradion längre fram skulle vilja permanenta dessa sändningar, måste kostnaderna inrymmas i Radio Swedens ordinarie budget.

Sveriges riksradios programverksamhet för utlandet får i år ett anslag om 47,7 milj.kr. I budgetpropositionen för 1991/92 föreslår jag att anslaget höjs till 52,2 milj.kr.

Enligt radiolagen avgör varje programföretag ensamt vad som skall förekomma i företagets sändningar. När det gäller sändningar till utlandet sägs i avtalet mellan regeringen och Sveriges riksradio att programmen skall ge en utländsk publik och särskilt utlandssvenskarna möjligheter att få information om och upprätthålla kontakt med Sverige. Mer detaljerat än så är inte utlandsradions verksamhet reglerad. Det är alltså riksradion och inte regeringen som avgör Radio Swedens inriktning och prioriteringar.

Att jag inte har något emot att utlandsradion nu inleder sändningar på prov även på litauiska, framgår tydligt av att jag tilldelat radion ett engångsanslag för detta ändamål. Med tanke på händelseutvecklingen i Baltikum

anser jag det tvärtom vara av stor vikt att de estniska och lettiska sändningarna från Radio Sweden kan kompletteras med litauiska. Utlandsradion når därmed i ett akut krisläge alla de tre baltiska folken på deras egna språk. Det är uppenbart, herr talman, att dessa sändningar fyller ett starkt behov hos många människor i det läge som nu råder i Baltikum.

Anf. 3 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka utrikesministern för svaret på min fråga.

Det är självklart bra att man nu har kunnat påbörja sändningar på estniska och lettiska. Det är särskilt bra eftersom vi moderater länge har varit ensamma om att driva denna fråga. Det hade redan i dag kunnat gå att bedriva sändningar på litauiska, om riksdagen och regeringen hade tillmötesgått moderata krav i den delen. Men det viktiga just nu är att förstå att rätt värdera vilken symbolik och vilken betydelse som radion har kommit att få i dessa länder, när vi ser barrikaderna runt radio- och TV-tornen och när vi ser hur sovjetiska trupper av det ena eller andra slaget försöker storma eller faktiskt stormar och intar dessa radio- och TV-torn.

I Litauen har kontrollen tagits över. Letterna har lovat att bistå med sändningar på litauiska från lettiskt område. Men när även den sändaren tystnar, vilket det finns en uppenbar risk för när vi nu ser hur den sovjetiska ledningen agerar, vem skall då sända?

Vi vet att också i Estland är möjligheterna att sända vanlig radio av det slag som esterna under senare år har vant sig vid på väg att förstöras. Vi måste se vilken betydelse dessa sändningar har. De sändningar som i dag finns på estniska och lettiska är inte av tillräcklig omfattning svarande mot de behov som finns.

Jag skulle gärna vilja veta om utrikesministern är beredd att tillmötesgå riksradion när det gäller finansiella anslag för att möjliggöra kraftiga utökningar av sändningar på dessa tre språk?

Anf. 4 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag vill svara med en motfråga. Jag tar för givet att ledamoten av Sveriges riksradios styrelse herr Hökmark är beredd att medverka till att regeringen så snabbt som möjligt får in en ansökan från Sveriges riksradio just för att kunna utöka sändningarna på lettiska och estniska.

Det går bra att ta upp frågan här, men det hade gått snabbare om regeringen redan hade fått in denna ansökan. Det är trots allt riksradion som bestämmer inriktningen på utlandsprogrammen.

Anf. 5 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Jag har ställt denna fråga till utrikesministern därför att riksradions styrelse på torsdag kommer att ha ett sammanträde där jag avser att föra fram motsvarande fråga. Det har en viss betydelse om utrikesministern här är beredd att ge besked om huruvida han i det krisläge som vi nu befinner oss i är beredd att se till att en ansökan också möts av tillräckliga finansiella medel.

Det råder en mycket tråkig och litet obehändig beslutssituation när det gäller Sveriges Radios utlandssändningar. De är skattefinansierade till skill-

nad från den övriga licensfinansierade verksamheten. Besluten om vilka språk som skall sändas hamnar därmed litet mitt emellan.

Det är för att utrikesministern skall få tillfälle att ge mig råg i ryggen inför torsdagens sammanträde, vilket jag normalt inte skulle önska, som jag vill veta att jag har utrikesministern bakom mig om riksradion kommer med ett äskande för att utöka sändningarna på alla tre språken.

Anf. 6 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Det är inte här fråga om att ge herr Hökmark råg i ryggen, utan detta är en förbehandling av budgeten. Det vill jag inte ge mig in på. Jag är med de medel som jag har till förfogande beredd att så långt som möjligt se till att sändningarna på estniska och lettiska omedelbart utökas. I vilket fall skall vi klara det under denna akuta kris. Sedan får vi återkomma till själva budgetbehandlingen.

Anf. 7 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Jag förstår fuller väl att vi får diskutera budgetbehandlingen senare. Jag tänker faktiskt på det akuta krisläge som vi har framför oss de kommande sex månaderna. Det är då som det kan spela den största rollen att esterna, letterna och litauerna vet att de regelmässigt kommer att kunna få ta del av en sann information och också en riktig bild från omvärlden av hur omvärlden betraktar det som nu sker, vilka reaktioner som riktas mot Moskva och vilka analyser som görs. Det är en viktig typ av information. Det ser vi i det faktum att de sovjetiska trupperna försöker stoppa dessa sändningar. Därför menar jag att vi bör kunna säga litet mera än vad som står i svaret, som visserligen är tillmötesgående – men i alltför liten utsträckning.

Anf. 8 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Detta är en angelägen uppgift. Jag vet inte om herr Hökmark tycker att den är så angelägen att han t.o.m. kan acceptera en skattehöjning för att tillmötesgå kravet eller om vi är hänvisade till det jag tror, nämligen omdisponeringar inom den budget som redan är antagen av riksdagen. Låt mig få se hur långt herr Hökmark är beredd att sträcka sig.

Anf. 9 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Med den fingerfärdighet som jag föreställer mig att utrikesministern har bör han nog kunna stuva om mellan sina konton. Jag var med på ett möte häromdagen, när utrikesministern berättade att han har en egen liten kassa som finansministern inte känner till. Men om utrikesministern behöver ytterligare pengar skall jag gärna säga att för de 2–4 miljoner som det kan handla om kan jag tänka mig att medverka till att höja skatten på röda slipsar så att även de pengarna kommer in.

Anf. 10 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Det var inte ett så stort mått av beredvillighet. Detta med finansministern har väl i någon mån minskat möjligheten. Men jag tror att vi så småningom kommer fram till ett hyggligt resultat.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1990/91:348 om svenskt stöd åt ukrainske parlamentarikern Stephan Khmara

Anf. 11 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Eva Goës har frågat mig om jag är beredd att agera i fallet Stephan Khmara.

Låt mig först för kammaren ge en kort presentation av den ukrainske parlamentsledamoten Stephan Khmara. Han blev politiskt aktiv i början av 1970-talet och avtjänade senare sju års lägervistelse och fem års förvisning för politisk verksamhet. Han frigavs 1987 och blev därefter en av de ledande krafterna i Ukrainas Helsingforsgrupp och sedan april 1990 i Ukrainas republikanska parti.

Gripandet av Khmara den 17 november i fjol går ytterst tillbaka till en incident i samband med revolutionsparaden i Kijev tio dagar tidigare. Enligt myndigheternas uppfattning hade Khmara då deltagit i misshandel av en milisöverste. Enligt Khmara själv och den radikala parlamentsfraktionen angreps Khmara omotiverat av en civilklädd milisöverste.

Även om de exakta förhållandena kring incidenten som föranledde gripandet inte fastställts, kan man inte frigöra sig från misstanken att ingripandet mot Khmara utgör ett försök från det ukrainska kommunistpartiets sida att kompromettera de radikala oppositionella.

Man bör komma ihåg att det i Ukraina, på liknande sätt som i Baltikum, pågår en politisk maktkamp, där det kommunistiska partiets makt angrips. Parlamentet diskuterar bl.a. förslag om att nationalisera kommunistpartiets egendom. Parlamentet har också, efter agerande från de radikala parlamentarikerna, beslutat att undertecknandet av det nya unionsfördraget kan ske först sedan Ukraina antagit en ny, egen konstitution.

Khmara åtnjöt i egenskap av parlamentariker immunitet. Denna hävdes dock, sedan det ukrainska parlamentet den 14 november beslutat sanktionera gripandet. Emellertid finns uppgifter om att den radikala minoritetsfraktionen lämnat sessionssalen före omröstningen. Vissa bedömare hävdar därför att församlingen inte var beslutsför.

Khmara greps således inne i parlamentsbyggnaden den 17 november. I strid mot vedertagen praxis tillsattes aldrig någon parlamentskommission för att utreda substansen i anklagelserna.

Khmara inledde en hungerstrejk i häktet den 26 november. Efter vädjan från sina partikolleger, avbröt han dock sin strejk den 15 december.

Enligt uppgift skall förundersökningen mot Khmara ha avslutats den 17 januari. Rättegångsdatum torde bli känt under de närmaste dagarna.

Enligt uppgift kommer Khmara att åtalas på tiotalet punkter, av vilka flera inte har någon som helst anknytning till händelserna den 7 november. Det spekuleras kring att åklagaren, genom att åtala på så många punkter, hyser förhoppningen att åtalet åtminstone på någon punkt kommer att gillas. Enligt uppgift riskerar Khmara 6–15 års fängelse.

Vår ambassad i Moskva följer ärendet. I ljuset av vad som framkommer, inte minst under den kommande rättegången mot Khmara, får vi ta ställning till hur ett lämpligt svenskt agerande får utformas.

Anf. 12 EVA GOËS (mp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för den fantastiska bakgrunden. Det stämmer med mina uppgifter som jag har lyckats få genom mina kontakter i Kijev.

Att jag ställer frågan beror på att jag fick reda på detta strax före det att Nobels fredspris skulle delas ut. Jag agerade tillsammans med Marianne Samuelsson, som sitter här i salen. Vi skickade till den sovjetiska ambassaden här i Sverige ett öppet brev som sedan skulle överlämnas till Gorbatjov. Vi uttryckte en förhoppning om att ärendet skall få ett demokratiskt handläggande.

Khmara är vice ordförande i republikanska partiet. Jag känner till hans politiska bakgrund och att han har suttit i fängelse i ungefär tio år.

Med kännedom om att kaos råder i Ukraina både politiskt och efter Tjernobylolyckan, är det viktigt att vi får upp ögonen för situationen där. Vi vet att studenter har arrangerat hungerstrejker, och på grund av dem har den kommunistiska premiärministern avgått – som studenterna ser som Moskvas förlängda arm. Den student som har varit arrangör har också arresterats. Det har dessutom kommit till min kännedom att en annan parlamentariker, en västukrainare, som heter Jaroslav Demydasj har arresterats i Tarnopol.

Det är oerhört viktigt att vi följer utvecklingen, som utrikesministern har sagt.

Det finns en partipolitisk motståndsgrupp, där alla partier är med, som heter RUCH. Har ministern eller UD någon kontakt med den?

Anf. 13 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Vi vet om dess existens. Jag törs inte på rak arm säga hur mycket vi vet om dess verksamhet, men jag vill gärna undersöka det.

Anf. 14 EVA GOËS (mp):

Herr talman! Jag är mycket glad över det arbete som läggs ned. Vad skulle ha hänt om det hade varit fråga om en parlamentariker som hade blivit gripen i Baltikum? Jag är säker på att vi hade hört starka röster från riksdagen. Jag har känt mig ensam i denna kamp. Nu är vi två, och vi har börjat arbeta ihop i många frågor. Det gäller även Kosovoalbanerna. Jag har specialiserat mig på de som är "små" och som få får upp ögonen för. Jag hoppas att kunna återkomma i denna fråga, och jag är mån om att få reda på när rättegången startar. Upplysningar säger mig att Khmara kan få sitta i fängelse i två månader, ett halvår eller längre.

Anf. 15 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag är beredd att lämna sådana uppgifter.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1990/91:313 om åtgärder mot buller

Anf. 16 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Sören Norrby har frågat mig om en aktionsplan mot buller i regeringens miljöproposition kommer att ha den bredd som anges i riksdagsbeslutet.

Den fråga Sören Norrby ställer kommer att besvaras i den miljöpolitiska propositionen i enlighet med de regler för riksdagens och regeringens arbete som Sören Norrby, som erfaren ledamot av denna kammare, väl känner till.

Anf. 17 SÖREN NORRBY (fp):

Herr talman! Jag tackar för svaret på min fråga.

Bakgrunden är att riksdagen beställde en aktionsplan mot buller av regeringen. Den beställningen angav en viss angiven bredd i sak vid en sådan aktionsplan.

Naturvårdsverkets underlag LUF 90 som tar upp bullerfrågor och som är en del av underlaget för regeringens kommande proposition behandlar i huvudsak bara trafikbuller. Min fråga avser uteslutande att ge mig "som erfaren ledamot av riksdagen" information för att veta om jag riskerar att inte få väcka motioner till propositionen om den inte innehåller förslag om åtgärder mot buller även i t.ex. arbetsmiljö, friluftsmiljö och bostadsmiljö. I så fall måste en sådan motion väckas senast nu på fredag. Det är en rent arbetsteknisk fråga, som har att göra med hur riksdagen och regeringen arbetar. Enbart frågan om bredden i aktionsplanen kan enkelt besvaras med ja eller nej. Det är betydelsefullt för planeringen av mitt arbete.

Anf. 18 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Jag kan lugna Sören Norrby. Det kommer inte att finnas några hinder för den önskade bredden i motionerandet. Men om Sören Norrby väntar till dess att han har sett propositionen, vet han mer i detalj hur han skall rikta in sig.

Anf. 19 SÖREN NORRBY (fp):

Herr talman! Jag tackar för det svaret. Det innebär alltså att det riksdagsbeslut som vi fattade i höstas har haft avsedd effekt.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1990/91:332 om miljöbrott

Anf. 20 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Krister Skånberg har frågat justitieministern om regeringen är nöjd med de nuvarande möjligheterna att bekämpa miljöbrott och med resultaten av denna brottsbekämpning eller vad regeringen gör för att förbättra situationen.

Arbetet inom regeringen har fördelats så att det är jag som skall besvara frågan.

Regeringen beslöt i maj 1989 att tillkalla en kommitté med parlamentarisk sammansättning för att se över miljöskyddslagstiftningen.

När det gäller sanktionssystemet anges i utredningsuppdraget att kommittén särskilt bör överväga hur samspelet bör vara mellan de miljörättsliga reglerna och sanktionsreglerna för att insatserna mot överträdelser skall göras bättre. I dessa överväganden skall, som framgår av utredningsuppdraget, ingå en grundlig genomgång och analys av straffreglernas roll inom miljölagstiftningen och i vilken utsträckning överträdelser av miljöreglerna skall vara kriminaliserade eller leda till andra sanktioner. Det ingår också i kommitténs uppdrag att överväga om nuvarande regler om ansvar för juridiska personer och deras ställföreträdare är lämpligt utformade för miljövårdsområdet.

Svaret på Krister Skånbergs fråga är alltså att regeringen inte är nöjd med de nuvarande möjligheterna att bekämpa miljöbrott och att regeringen därför har inlett arbetet med att förbättra situationen.

Anf. 21 KRISTER SKÅNBERG (mp):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Såvitt jag förstår finns det flera olika bekymmer i detta sammanhang. Ett bekymmer är att det kan vara tidsödande och svårt att fastställa om någon är ansvarig i de fall då företag av vårdslöshet eller olycksfall gör utsläpp. Men det kan inte desto mindre vara mycket angeläget att man på olika sätt visar företaget att detta inte bör upprepas. I dessa fall skulle någon typ av mycket avskräckande sanktionsavgift, som inte är beroende av någon viss persons skuld utan enbart företeelsen att detta har hänt, vara bra att ha.

Ett annat bekymmer är att i lägen där det hela tiden händer något, där det sker en teknisk utveckling, kan ett företag under mycket lång tid hålla en process mot sig i gång genom att hela tiden åberopa att nya saker sker. Det är viktigt att man försöker hitta medel mot detta. Jag har inte några lösningar utan jag är bara angelägen om att de kommer fram.

Anf. 22 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Vi är överens om att hela systemet behöver förbättras. Lagstiftningen behöver skärpas, och tillämpningen behöver förbättras. Vi har i och för sig inlett ett arbete som inte avvaktar den här utredningens resultat. Redan i den förra miljöpolitiska propositionen skärptes lagstiftningen och brottsreglerna. Vi har sedan dess inlett ett arbete som jag tycker är mycket viktigt, nämligen att regelmässigt utbilda poliser, åklagare och domare på miljöområdet för att de bättre skall kunna hantera den här sortens brottslighet. På motsvarande sätt pågår en utveckling för att få striktare villkor som lättare kan kontrolleras från företagen.

Vi kommer, som har aviserats, att återkomma i den miljöpolitiska propositionen och ange riktlinjerna för det fortsatta arbetet efter det att vi har fått det första delbetänkandet från kommittén.

Anf. 23 KRISTER SKÅNBERG (mp):

Herr talman! Jag tackar för det kompletterande svaret. Det betyder att vi med viss förväntan kan se fram mot miljöpropositionen, i varje fall i detta avseende. Vi har noterat att det har skett en förbättring, men jag, liksom

även miljöministern själv tror jag, är otålig på detta område. I detta sammanhang behöver något hända.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1990/91:346 om skyddet för kärnkraftverken

Anf. 24 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Marianne Samuelsson har med anledning av händelserna i vår omvärld de senaste veckorna frågat statsministern vilka åtgärder som vidtagits för att skydda våra kärnkraftverk mot terroristhandlingar.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Vid de svenska kärnkraftverken finns ständigt en beredskap mot terrorhandlingar och liknande i form av ett fysiskt skydd. Denna beredskap håller en hög nivå redan under normala förhållanden och innefattar bl.a. åtgärder som skall försvåra obehörigt tillträde till anläggningarna och förhindra skadegörelse som kan ge upphov till olyckor med stora konsekvenser.

Det fysiska skyddet har införts efter anvisningar av statens kärnkraftinspektion i samråd med rikspolisstyrelsen.

Den allvarliga händelseutvecklingen både i Mellanöstern och i Baltikum har givit anledning till allmänt skärpta säkerhetsåtgärder i Sverige.

Grundberedskapen i det fysiska skyddet vid kärnkraftverken är redan i normala fall på en sådan nivå att särskilda förstärkningsåtgärder hittills inte befunnits motiverade. Däremot har naturligtvis uppmärksamheten skärpts även inom kärnkraftföretagen och säkerhetsmyndigheterna. Detta har bl.a. lett till att ytterligare skärpningar vad avser tillträdet till verken har gjorts.

Den pågående händelseutvecklingen följs kontinuerligt av regeringen och de berörda myndigheterna. Samverkan mellan kärnkraftinspektionen, polisen och de kärntekniska anläggningarna är sådan att nödvändiga åtgärder snabbt kan anpassas till eventuella förändringar i hotbilden.

Jag kan försäkra Marianne Samuelsson att ingen möda sparas när det gäller skyddet mot terrorhandlingar mot kärnkraftverken i Sverige. Regeringen följer noga händelseutvecklingen.

Anf. 25 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Herr talman! Först vill jag tacka för svaret. Jag är också glad över att höra att ingen möda sparas. Ännu gladare hade jag naturligtvis varit om jag hade fått höra att man vid energiuppgörelsen hade bestämt sig för att avveckla kärnkraften.

Anledningen till min fråga var att man i radio gick ut och sade att man hade förstärkt beredskapen för riksdag och regering. Jag fick nästan omedelbart ett par telefonsamtal från människor som undrade om man hade förstärkt säkerheten vid kärnkraftverken. Jag sade att jag inte kunde svara på det men att jag skulle ställa en fråga om det.

Jag är naturligtvis glad över att uppmärksamhet riktas på säkerheten. Samtidigt är jag mycket orolig över kärnkraften i vår oroliga värld. Kärn-

kraften borde över huvud taget inte finnas i denna oroliga värld. Även om vi förstärker skyddet finns det stora risker, och om det händer något kan vi aldrig reparera skadorna. Även om säkerheten förstärks känner jag en viss oro för vad som kan hända. Det är ju inte bara i vår del av världen som det finns kärnkraftverk. Det är som sagt oroligt i världen i dag, och därför ville jag höra hur detta hanteras och när regeringen tänker vidta ytterligare åtgärder. Är beredskapen i dag så god att man anser att man kan hantera detta även om oroligheterna ökar i t.ex. Baltikum?

Anf. 26 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Ett skäl till att vi skall avveckla kärnkraften och därför har slutit en uppgörelse som innebär att vi har säkrat detta är just att kärnkraft innebär så stora risker, särskilt i sådana här situationer. Jag kan bara än en gång upprepa att säkerhetskraven är utomordentligt stränga. Jag kan, just av säkerhetsskäl, inte gå in på hur säkerhetsorganisationen fungerar. Det tror jag att Marianne Samuelsson respekterar. Jag vill bara än en gång försäkra att vi kommer att följa detta ytterligt noggrant.

Anf. 27 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Herr talman! Jag vill än en gång tacka för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1990/91:328 om kustbevakningen

Anf. 28 Försvarsminister ROINE CARLSSON (s):

Herr talman! Karl-Göran Biörsmark har med anledning av kustbevakningens översyn av sin lokala organisation frågat mig om jag anser det vara försvarbart att göra kraftiga nedskärningar av den svenska kustbevakningen.

I samband med att kustbevakningen bildades som självständig myndighet bestämdes att den nya myndigheten själv skulle se över sin lokala organisation. En sådan översyn pågår för närvarande.

Målet för kustbevakningens verksamhet är att åstadkomma ökad närvaro till sjöss, förbättrad beredskap för sjöräddning och minst bibehållen nivå för övrig serviceverksamhet. Enligt vad jag har inhämtat inriktas översynen på att inom givna ekonomiska ramar skapa en organisation där resurserna utnyttjas på ett sådant sätt att detta mål uppnås.

Den särskilda arbetsgrupp som inom kustbevakningens centrala ledning arbetat med översynen färdigställde i december 1990 en första version av sin rapport. Arbetsgruppen har skickat ut rapporten till alla arbetsställen inom kustbevakningen och till samverkande myndigheter för synpunkter. Först i vår kommer ett slutligt förslag att presenteras för verksledningen och styrelsen.

Jag har för egen del ingen anledning att ta ställning till utredningsrapporten eller till någon enskild fråga i samband med den.

Anf. 29 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet så mycket för svaret. Jag förstår att statsrådet inte tänker ge något klarare besked än det som framgår av svaret eller att han åtminstone inte tänker ta ställning till rapporten, och det kanske är litet mycket begärt. Men det vore väl ändå värdefullt med några synpunkter på rapporten.

I den här utredningen pekas det på kraftiga neddragningar. 17 kustposteringar skall bort och 20 patrull- och miljöskyddsfartyg i vår kustbevakning. På sträckan mellan Oxelösund och Simrishamn kommer man att ta bort sju kustposteringar och behålla endast fem. Inom bevakningsområdet mellan Oxelösund och Oskarshamn, som berör det område som jag representerar, vilket är en sträcka på 16 mil, kommer det alltså inte att finnas någon kustpostering över huvud taget, eftersom man där tar bort två.

Detta kommer att innebära långa gångtider för de båtar som ändå förhoppningsvis skall bevaka detta område. Om en båt befinner sig t.ex. nedanför Oskarshamn tar det lång tid innan den kommer upp till Gryts område.

Nu säger statsrådet att detta är första versionen av rapporten. Det ger en öppning och låter som om statsrådet hoppas på en annan rapport med ett annat innehåll. Det står dessutom i svaret att organisationen skall skapas inom givna ekonomiska ramar. Men i denna rapport talas det om en besparing på 14 milj.kr. per år, vilket är en kraftig nedskärning även i kronor räknat.

Jag skulle vilja fråga statsrådet om innehållet i denna rapport är i linje med vad statsrådet önskar se när det gäller svensk kustbevakning.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1990/91:337 om det planerade svenska fältsjukhuset vid Gulfen

Anf. 30 Försvarsminister ROINE CARLSSON (s):

Herr talman! Med anledning av regeringens beslut att bidra med humanitär hjälp vid Persiska viken i form av ett fältsjukhus, har Göthe Knutson frågat mig om en svensk humanitär insats vid Gulfen kan mobiliseras i ett snabbare tempo än det regeringen tänkt sig.

Med hänvisning till Förenta nationernas säkerhetsråds resolution 678 framförde den 8 januari i år Storbritanniens regering en begäran till den svenska regeringen om ett svenskt bemannat fältsjukhus med placering i Saudiarabien. Efter konsultationer med oppositionspartierna och diskussion i utrikesnämnden kunde den svenska regeringen snabbt lämna ett positivt svar till den brittiska regeringen. Beslutet fattades redan den 10 januari, varefter rekryterings- och planeringsarbetet startade omedelbart.

Förberedelsetiden för denna insats kan inte ställas i relation till tiden för upprättandet av ett fältsjukhus i Sverige under mobiliseringsförhållanden. Den svenska insatsen vid Gulfen förutsätter i motsats till en mobiliseringssituation en personalrekrytering på frivillig basis.

Överbefälhavaren har fått regeringens uppdrag att organisera fältsjukhu-

set med rätt att delegera uppdraget eller en del därav till annan myndighet inom försvarsmakten. För närvarande är bl.a. arméstabens FN-avdelning och försvarets sjukvårdsstyrelse involverade i uppdraget och utför enligt min uppfattning ett utmärkt arbete.

Organisationsarbetet för att få det svenska fältsjukhuset på plats är betydande. Ca 500 personer skall rekryteras, lämna sina civila yrken och utbildas. Enheten skall vidare organiseras, samtränas och transporteras till området. Med hänsyn till dessa realiteter betraktar jag i motsats till Göthe Knutson den aktuella förberedelsetiden för det svenska fältsjukhuset som fullt tillfredsställande.

Anf. 31 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för svaret. Statsrådet anser alltså att detta är ett lagom tempo. Detta beror väl på vilket behovet är av det planerade svenska fältsjukhuset i krigsområdet. Uppenbarligen kan tiden vara lagom om det dröjer länge innan det blir fråga om markstrider i Gulfen. Men det kan ju också ske betydligt tidigare, och då kommer det svenska biståndet till projektet inte att ha nått fram.

Jag frågar nu försvarsministern i all vänlighet när fältsjukhuset kommer att vara färdigorganiserat så att det kan lämna Sverige. Det vore mycket intressant att få ett datum, och jag tror att allmänheten är mycket intresserad.

Jag vill också fråga: Är det bestämt hur transporten skall ske? Skall den ske med flyg, med våra Herkulesplan – vi har ju rätt många – eller skall den, som man sade i början, ske med fartyg?

Ytterligare en fråga gäller gasskyddet. Risken för att Irak använder gas i området är ju uppenbarligen stor. Då frågar jag: Är detta svenska fältsjukhus inte utrustat med de filter och övriga arrangemang som ger skydd mot gas? Av allt att döma pågår just nu ett intensivt arbete hos Trelleborgs gummifabrik för att göra fältsjukhuset användbart i området. Hur är det med andra fältsjukhus? Har de ingen sådan utrustning? Jag erinrar om att de svenska värnpliktiga i åtminstone fyra decennier har utbildats i ABC-skydd. Vidare har vi riksdagsbeslut om att hela svenska folket skall förses med gasmasker. När det gäller fältsjukhusen är det uppenbarligen sämre ställt.

Detta var några vänliga frågor till försvarsministern.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1990/91:318 om ett dotterbolag till vägverket

Anf. 32 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Eva Goës har frågat mig hur den demokratiska kontrollen skall ske av de skattemedel som föreslås överföras till Väginvest AB.

Bakgrunden till frågan är de förslag till den framtida finansieringen av infrastrukturen som redovisas i betänkandet Finansiering av vägar och järnvägar (SOU 1990:86). Ett av utredningsförslagen är att en del av bensin- och kilometerskatten direkt skall tillföras ett av vägverket helägt bolag. Staten skall dessutom till bolaget tillföra 5 miljarder kronor från den s.k. infrastruk-

turfonden. Genom ett soliditetskrav på 20 % kan enligt utredningen en upplåning på kapitalmarknaden göras på upp till 20 miljarder kronor.

Det är, som Eva Goës anger i sin fråga, riktigt att bolaget Väginvest AB har bildats. Denna bolagsbildning har godkänts av riksdagen i samband med regeringens proposition om vissa näringspolitiska frågor. Syftet med bolaget är att genomföra upplåning för avgiftsfinansierade vägobjekt.

De utredningsförslag som Eva Goës tar upp i sin fråga bereds för närvarande inom regeringskansliet, och regeringen kommer i mitten av februari att redovisa sina ställningstaganden för riksdagen. Jag finner ingen anledning att i förväg kommentera de förslag som regeringen då kommer att redovisa.

Anf. 33 EVA GOËS (mp):

Herr talman! Jag förstår att det kommer att bli svårt att få ut någonting av kommunikationsministern i det här fallet, men jag har väldigt många frågor. Är t.ex. bensinskatten och kilometerskatten något som skall tas ur riksdagens budget eller är det redan taget? Till vilken kassa kommer man att tillskjuta grundkapitalet om 5 miljarder kronor?

Vidare skall 20 miljarder kronor lånas upp på kapitalmarknaden. Då undrar jag: Är detta utsträckt över tiden, och i så fall över vilken tidsperiod? Vem skall gå i borgen? Är det staten, eller skall det hela delegeras på samma sätt som när det gäller oljan, kärnkraften och vattenfall?

Vad blev det av järnvägarna? Nyinvesteringarna verkar bara gå till vägar. Förra gången diskuterade vi Vedabron. Då sade kommunikationsministern att Vedabron skulle betalas via avgifter när bron var färdig. Nu ryktas det om att Vedabron skall byggas. Skall man då ta pengarna ur dessa medel?

I propositionen föreslås att ca 20 miljarder kronor skall satsas på järnvägarna de sista tio åren före år 2000. Därför synes detta vara kopiöst mycket pengar till enbart nyinvesteringar och vägunderhåll. Varför denna omväg via ett dotterbolag till vägverket? Varför inte köra med öppna kort och använda sig av den demokratiska församlingen, dvs. riksdagen, och visa hur skattemedlen används?

Det är bara några av mina frågor. Jag förstår att kommunikationsministern inte kommer att svara på många av dem, men jag är väldigt mån om att få veta vem som skall stå för kalaset.

Anf. 34 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Eva Goës sade att hon inser att jag inte kommer att svara på alla hennes frågor. Jag kommer inte att svara på någon av dem förrän i mitten av februari, när propositionen om näringspolitiska åtgärder med tillväxtfrämjande syfte kommer att framläggas. Då skall vi kommentera och redovisa de ställningstaganden som vi gör med anledning av Tony Hagströms utredning om finansiering av vägar och järnvägar.

Anf. 35 EVA GOËS (mp):

Herr talman! Jag är väldigt orolig för det svar som jag skall få i februari, eftersom jag inte någonstans kan se något spår av satsning på järnvägar i detta förslag. Är det någonting som man har satsat på i Sverige, är det de

stora motorvägarna. Däremot har det satsats väldigt dåligt på inlandet. Vissa vägar kan snarast betecknas som rena potatislandet. Jag är förtvivlad över detta förslag. Jag vet inte ens hur kilometerskatten och bensinskatten skall tas upp.

Anf. 36 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag vet inte om jag kan lugna Eva Goës, men jag skulle vilja rekommendera henne en god nattsömn fram till mitten av februari. Det kommer att finnas spår av förslag när det gäller både järnvägar och utbyggnad av vägar, som kommer att rymmas inom de medel som då ställs till förfogande.

Anf. 37 EVA GOËS (mp):

Herr talman! Jag sliter för inlandsbanans överlevnad och för folket i glesbygden. Jag tror inte att man på vägverkets dotterbolag, Vägfinansiering AB, har funderat särskilt mycket över att satsa på inlandet, utan det handlar nog om att det så snabbt som möjligt skall kunna gå att ta sig från Haparanda till Ystad. Det är en felaktig satsning. Men jag är glad över den uppgång för järnvägen som nu sker på grund av det som händer i världen. Däremot tycker jag inte om världsläget och det kaos som råder. Om dessutom momsen på järnvägsresor och kollektivtrafik tas bort, ser jag detta som en riktig investering för framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på frågorna 1990/91:340, 341, 342, 343 och 345 om fördelningen av medel till kommunikationssektorn

Anf. 38 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Per-Ola Eriksson, Rune Thorén, Börje Hörnlund, Marianne Andersson i Vårgårda och Jan Hyttring har på grundval av massmedieuppgifter om påstådda uttalanden av statsministern frågat denne om regeringen avser att anslå ytterligare medel än aviserade 5,5 miljarder kronor till storstadsområdena och på vilket sätt andra regionalpolitiskt prioriterade områden kommer att få del av medlen.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågorna.

I den till riksdagen överlämnade finansplanen redovisas kortfattat regeringens förslag att inrätta en s.k. infrastrukturfond. Fonden föreslås sammanlagt tillföras minst 20 miljarder kronor under 1990-talet.

Regeringen deklarerade också i finansplanen att den är beredd att avsätta 5,5 miljarder kronor till investeringar för bl.a. förbättrad trafikmiljö i storstäderna under 1990-talet. Förslag om fondens inrättande kommer att föreläggas riksdagen i proposition om vissa näringspolitiska åtgärder i februari.

Regeringen beslutade i april 1990 att tillkalla tre förhandlare – en för Stockholmsregionen, en för Göteborgsregionen och en för Malmöregionen – med uppdrag att med berörda parter utarbeta överenskommelser som

skall syfta till att i resp. region förbättra trafikförsörjningen och att minska miljöproblemen från trafiken.

I direktiven till förhandlarna angavs att de i sina uppgörelser kunde beakta de möjligheter som den i den näringspolitiska propositionen (prop. 1989/90:88) föreslagna infrastrukturfonden kunde ge.

I slutskedet av storstadsförhandlarnas arbete bedömde regeringen det som nödvändigt att ta ställning till hur mycket extra medel som kunde avsättas för storstadsregionernas räkning. Bedömningen gav vid handen att det fanns utrymme om totalt 5,5 miljarder kronor för storstadsregionerna. Regeringens bedömning kvarstår. Några extra medel utöver detta har inte utlovats till storstadsregionerna.

Beträffande fördelningen av de övriga medlen i den föreslagna fonden återkommer regeringen med en närmare redovisning i den tillväxtpolitiska propositionen.

Anf. 39 PER-OLA ERIKSSON (c):

Herr talman! Artigheten bjuder att jag först tackar kommunikationsministern för svaret. Dess värre säger inte svaret särskilt mycket.

Jag undrar om kommunikationsministern kan dementera statsministerns uttalanden som de är refererade i Dagens Nyheter. Av artikeln att döma har statsministern vid ett möte med socialdemokraterna i Stockholms län lagt sig i kommunikationsministerns ämbete och utlovat en annan fördelning av infrastrukturfondens pengar. Det vore angeläget att först och främst få veta vem som beslutar över fördelningen av kommunikationsdepartementets anslag.

Det är vidare angeläget att dessa pengar används för upprustning av vägar och för att förbättra kommunikationen i hela landet. Som norrbottning tycker jag förstås att det är oerhört angeläget att vägnätet i Norrbotten, inte minst i Norrbottens inland, förbättras med tanke på den näringslivsstruktur som där finns och som förutsätter tunga transporter för skogsindustrin, för skogsbruket och för övrig tung industriell verksamhet. Merparten av pengarna får inte satsas i områden som redan har ett bra vägnät.

Jag vill ställa en mer preciserad fråga: Vilka principer kommer kommunikationsministern att ha som grund vid fördelning av pengarna? Är det folkmängden i olika regioner, eller är det den struktur som finns i näringslivet och de faktiska behov som har redovisats i olika sammanhang?

Jag vill påminna kommunikationsministern om att enligt de planer som för närvarande finns för vägverket får Norrbottens län för de närmaste åren närmare 50 % mindre i väganslag än vad man fick under tiden 1980–1988. Det finns ett mycket stort uppdämt behov som nu måste täckas. Jag hoppas att kommunikationsministern vid den här debatten kan klargöra hur det blir med dessa pengar.

Anf. 40 RUNE THORÉN (c):

Herr talman! Också jag vill tacka för svaret. Vi är alla medvetna om att det finns ett stort investeringsbehov ute i glesbygden, i de mindre orterna och i storstäderna. Som storstadsföreträdare menar jag att det gäller att hitta en "mix", där både storstäderna och glesbygderna kan tillgodoses. Dessutom

talar såväl regeringen som andra partier om att det gäller att satsa på kollektivtrafiken.

Jag vill ta upp ett exempel på en bra satsning som berör stora delar av landet, nämligen en satsning på kollektivtrafiken. Jag utgår från Västsverige i mitt exempel.

I Västsverige finns det fem järnvägar som går till Göteborg: västra stambanan, västkustbanan, Bohusbanan, Bergslagsbanan och Boråsbanan, vilken också utgör kust–till–kust-bana. Det diskuteras om att bygga en ny bana från Borås till Jönköping samt vidare genom Småland och Östergötland. Jag har inte räknat ut hur många människor som berörs av detta, men det handlar om 220 mil järnväg, som är i behov av förbättringar och ombyggnad. I Göteborgsregionen rör det sig om 40 mils mycket aktiv pendeltågstrafik.

Enligt SJ är det i sin helhet fråga om 30 miljarder kronor under flera år. Det är viktigt att man gör satsningar som kommer till nytta i storstäderna, t.ex. satsningar som medför att biltrafiken minskar. Det exempel som jag anförde får också till följd att flygtrafiken minskar.

Jag vill påminna om vad jag tidigare har sagt, nämligen att det snart finns en majoritet här i riksdagen som ställer sig bakom SJs krav på 40 miljarder kronor i investeringar i banverket. Det vore därför mer meningsfullt om vi kunde komma fram till en gemensam investeringsplan som gäller fram till år 2000. Sedan kan sättet att finansiera det hela diskuteras.

Anf. 41 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag vill komplettera Per-Ola Erikssons fråga. Statsrådet Thalén talade om att Stockholm under 80-talet inte hade blivit tilldelat medel fullt ut efter folkmängden. Detta är en farlig diskussion. Eftersom Georg Andersson är från Västerbottens inland, bör han vara medveten om att det är virkes-, malm- och sliptransporterna som står för slitaget på vägarna, samtidigt som antalet människor per mil är ganska lågt. Om fördelningen skall ske efter folkmängd, vore det som att definitivt dra ner rullgardinen.

Under senare år har vi varit utsatta för en mycket kraftig neddragning när det gäller länsvägnätet. Det anslag som länsstyrelsen nu kämpat med fördelningen av är neddraget till 330 milj. kr. på nio år, varav hälften skall gå till järnvägen. Då blir det inte mycket kvar.

Jag vill också redovisa färska siffror. I Georg Anderssons och mitt hemlän står i dag 500 fordon stilla. Det rör sig bl.a. om anläggningsfordon, schaktmaskiner och anläggningslastbilar. Lika många personer är därmed arbetslösa. Det utgår 200 000 kr. per dag i arbetslöshetsunderstöd. Entreprenörernas räntebörda är 4 milj. kr. per månad. Detta är slöseri med resurser. Det vore därför klokt att i dessa tider av vikande konjunkturer göra en framtidssatsning genom att satsa på infrastrukturen, också i vårt hemlän.

Anf. 42 MARIANNE ANDERSSON i Vårgårda (c):

Herr talman! Också jag vill tacka för svaret. Jag medger att jag, liksom mina kamrater här, hajade till när jag läste denna artikel om att statsministern ansåg att den övervägande delen av medlen till infrastruktur skulle gå till Stockholmsområdet.

Jag kommer från Älvsborgs län. Som alla känner till är Älvsborgs län stort

till ytan och det fjärde folkrikaste länet i landet. Länet har under flera år släpat efter när det gäller väganslagen. De årsramar som har tilldelats för angelägna riks- och länsvägsprojekt är helt otillräckliga. Inför kommande tioårsperiod finns inte ens en tredjedel av de medel som länsstyrelsen nu prioriterat.

Förutom skogslänen har Älvsborgs län den största andelen grusvägar, 32 %, vilket medför omfattande trafikminskningar vid tjällossning. Medlen för underhåll av dessa vägar är helt otillräckliga. Nu överväger vägförvaltningen att ta bort den beläggning som finns på dessa vägar.

Enligt vägverkets statistik minskar väganslagen när det gäller Älvsborgs län med 34 % under den kommande tioårsperioden. Detta anser vi vara mycket otillfredsställande. Om man skulle tillämpa Ingela Thaléns metod, som i och för sig inte är någon bra metod, att anslagen utgår efter befolkning, skulle tilldelningen till Älvsborgs län bli 5 %. Dagens anslag ligger långt därifrån.

Älvsborgs län är också ett av de mest försurade och föroreningsdrabbade länen. Därför är det angeläget att satsa på järnvägstrafik, som även Rune Thorén här förordade. En utbyggnad av pendeltågstrafiken är en av de viktigaste åtgärderna, vilket också har tagits upp av storstadsutredaren när det gäller Göteborg. Det finns inte några medel till detta, men vi anser att det behövs en kraftig uppräkning och att dessa medel skall kunna användas för investeringar i rullande materiel, eftersom detta utgör ett av de stora behoven.

Jag vill då fråga statsrådet om Västsverige och Älvsborgs län kan räkna med en kraftfull uppräkning i den kommande propositionen och i så fall om dessa medel också skall kunna användas för investeringar i rullande materiel.

Anf. 43 JAN HYTTRING (c):

Herr talman! Även jag vill tacka för svaret.

Vi ställde dessa frågor till statsministern, eftersom han hade gjort det uttalande i Stockholm som refererades i Dagens Nyheter, söndagen den 13 januari.

Även om kommunikationerna i vårt land är ojämnt spridda – som vi också har påpekat i motiveringen till våra frågor – är de dock inte sämre än att uttalanden som görs i Stockholm når också Värmland. Detta har naturligtvis föranlett att det har ställts en del frågor till mig, vilket inte är så konstigt, eftersom anslagen till Värmlands län under denna tioårsperiod är ungefär hälften av anslagen till vägbyggande under tidigare tioårsperiod. Följden har blivit att det bara finns ett objekt som ryms inom tioårsperioden. De andra objekten har fått skjutas upp.

Kommunikationsfrågorna är viktiga också för att andra infrastrukturåtgärder skall kunna genomföras. Infrastrukturfonden skall användas inte bara till vägar utan även till andra typer av investeringar – jag tänker då på järnvägar, en del kultursatsningar, turistsatsningar och en mängd åtgärder som är nödvändiga för att ett län som Värmland skall kunna utvecklas och få en bättre näringsstruktur.

Jag hade hoppats att få statsministerns ord på att tidningsuppgiften var

felaktig. Det kan jag inte få, eftersom det är kommunikationsministern som svarar. Men jag förmodar att kommunikationsministern ändå har något besked från statsministern om att man inom regeringen är ense om att man inte har gjort några sådana utfästelser till Stockholm.

Anf. 44 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Det är nästan rörande att en tidningsrubrik kan få en så väldig fart på ett antal centerpartister från olika delar av landet att de vid samma tillfälle tvingas förena sig i ungefär samma fråga till statsministern. Möjligen kunde kommunikationerna inom centerpartiet förbättras något.

Den fråga som ni vill diskutera med mig är egentligen ställd tre veckor för tidigt. Regeringen kommer att lägga fram en proposition, där infrastrukturfonden och användningen av dess medel presenteras. Jag har redan svarat på den direkt ställda frågan, och jag vill uppmana Per-Ola Eriksson och övriga oroade på den centerpartistiska bänken att läsa svaret en gång till. Det är ett klart och tydligt svar på den fråga som har ställts.

Infrastrukturfonden skall vara ett medel att sätta fart på byggandet när det gäller infrastruktur, dvs. vägar och järnvägar. Det handlar om att rusta upp Sverige, att bygga landet.

Minst 20 miljarder kronor anvisas utöver ordinarie medel. Vi strävar efter samfinanisering med andra finansiärer. Där det är möjligt skall naturligtvis också avgiftsfinansiering utnyttjas. Med dessa insatser beräknar jag att vi under återstoden av 90-talet skall kunna investera i storleksordningen 100 miljarder kronor på järnvägar och vägar. Det är alltså fråga om en stor satsning. Vi skall bygga landet, och det handlar om hela landet.

Av skäl som har redovisats har vi angett hur mycket av den extra satsningen som storstadsförhandlarna kan ta med vid förhandlingarna om extra insatser i storstäderna. Därutöver har det inte utlovats någonting.

Jag kan förstå att ni fem centerpartister oroar er för glesbygden. Rune Thorén uppträder däremot som företrädare för en av storstadsregionerna. Jag noterar att den lista på åtgärder som Rune Thorén presenterade täcker hela infrastrukturfonden och mer därtill. Vem av er är det egentligen som talar för centerpartiet?

Anf. 45 PER-OLA ERIKSSON (c):

Herr talman! Jag kan trösta ministern med att vi alla talar för centerpartiet. Med anledning av kommunikationsministerns andra inlägg vill jag säga att det mest upprörande är att socialdemokraterna har misskött transporterna och kommunikationssektorn så gravt sedan 1982. Följden har blivit att en stor del av vårt vägnät i dag har en standard som inte håller för den vanliga trafiken. Om jag tolkar Georg Andersson välvilligt kan jag säga att han gör en svag dementi beträffande statsministerns träff med socialdemokraterna i Stockholms län. Det rör sig då om en välvillig tolkning. Vi får se hur det blir sedan. Det finns ju en möjlighet att återkomma. Men frågan om det är folkmängdsprincipen eller näringslivets struktur och redan uppdämda behov av åtgärder som skall ligga till grund för en fördelning av pengarna. Jag tycker faktiskt att kommunikationsministern i dag borde kunna ge ett ordentligt besked om detta.

Anf. 46 RUNE THORÉN (c):

Herr talman! Georg Andersson behöver inte bekymra sig. Allihop talar för centerpartiet. Vi har gett ut en skrift som heter Nej, nu järnvägar. Jag hoppas att Georg Andersson har sett skriften. Om så inte skulle vara fallet är jag beredd att överlämna ett exemplar. I skriften behandlas inte bara storstadsområdena utan hela landet. Det gäller 81 miljarder kronor fram till år 2010. Jag försökte säga att det inte behöver vara någon oenighet mellan å ena sidan en satsning som är bra för en storstad och för miljön och som är bra när det gäller bilismen och flyget och å andra sidan en satsning som också gynnar de mindre orterna och den direkta glesbygden. Jag har inte räknat ut allt, men det är i stort sett hela södra och mellersta Sverige som berörs av de järnvägslinjer som jag har berättat om. Vad har vi för nytta av en satsning på t.ex. västkustbanan, innan den i stort sett är helt färdig? Georg Andersson behöver inte tro på mig som är politiker. Fråga Stig Larsson t.ex. Jag tycker att han har bra exempel som visar att det hela blir till nytta för SJ först när det är färdigt. Det är då "kulorna" börjar trilla in, och det är då som folk börjar välja västkustbanan i stället för att åka bil eller flyga. Detsamma gäller bana efter bana.

Anf. 47 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Nej, Georg Andersson behöver inte oroa sig för att det är fem debattörer från centern. Han skall oroa sig för att väg- och järnvägskommunikationerna är i så dåligt skick och måste upprustas. Detta bör vara anledningen till oron.

Känner Georg Andersson oro och ansvar för de 500 lediga fordonen i Västerbotten? Finns det inte skäl nu – det finns en hel serie välplanerade objekt – att se till att kapitalet utnyttjas? Man skall ju ta i när konjunkturerna viker. Då skall man göra regionalt inriktade satsningar. Det blir då fråga om ett led i upprustningen av hela Sverige. Vi som kommer litet långt norrifrån har ingenting emot att Stockholm, Malmö och Göteborg erhåller 5,5 miljarder kronor. Däremot blir vi livrädda när vi läser välfärdsministerns och statsministerns uttalanden.

Anf. 48 MARIANNE ANDERSSON i Vårgårda (c):

Herr talman! Vi har inte dåliga kommunikationer oss emellan. Jag skulle vilja säga att vi har bra kommunikationer.

Det låter bra när man får höra att det skall satsas mycket på infrastruktur och att det skall gälla hela landet. Men det är inte så konstigt om vi är litet tvivlande, eftersom vi tidigare inte har sett särskilt mycket av goda satsningar när det gäller infrastruktur. Därför har vi fått det besvärliga läge som jag beskrev tidigare. Det gäller Älvsborgs län och även andra län. Älvsborgs län är emellertid särskilt utsatt.

Då det gäller storstäder kontra glesbygd är t.ex. vi i Älvsborgs län beroende av varandra. Göteborg är väl oerhört beroende av omlandet liksom vi av Göteborg. Hela regionen hänger ju ihop. Därför är det ju så oerhört viktigt att vi har kommunikationer från olika orter i länet till Göteborg. Naturligtvis är det oerhört viktigt att vi har bra kommunikationer i en glesbygd

som Dalsland. Annars skulle glesbygden över huvud taget inte kunna klara sig.

Jag fick inte svar på mina frågor om en kraftig höjning för Västsverige och inte heller på frågan om rullande materiel.

Anf. 49 JAN HYTTRING (c):

Herr talman! Eftersom vi är många som frågar dröjer det väl litet innan vi får svar på det som är intressant, om vi över huvud taget får svar. Det måste vi räkna med i den här debatten.

Det är intressant att få veta om befolkningstalen kommer att styra det hela. I de län som har en mindre befolkning upplever man väl att det förhåller sig så, eftersom det som redan nämnts har styrts en del av tioårsperiodens väginvesteringar till befolkningskoncentrationerna.

Avgiftsfinansieringen är givetvis en intressant fråga. Jag anser att vi har en sådan i stora delar av vårt land. När det gäller dåliga vägar, bl.a. i Värmland, har vi avgifter genom hög bensinskatt och moms på bensinen. Avsikten med den nya avgiftsfinansieringen måste väl vara den att man skall få åka på bra vägar. I Värmland har vi i åratal åkt på dåliga vägar och betalat mycket för detta.

Beträffande flygplatser rör det sig om en annan nödvändig och intressant investering. Här har ju regeringen föreslagit att kommunerna själva i stor utsträckning skall vara tvungna att finansiera byggandet. Då blir det ju en betydande kostnad som tillkommer.

Anf. 50 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag skulle vilja rekommendera de fem centerpartisterna att försöka komma loss från klagomuren och försöka lyfta blicken och se med litet glädje på framtiden. Nu har vi utlovat större satsningar än någonsin. Det rör sig ju här om det främsta reforminslaget i budgetpropositionen, dvs. att vi nu utlovar stora investeringar när det gäller infrastrukturen. Vi får återkomma till detaljdiskussioner när propositionen har lagts fram, men jag tycker att det borde kunna finnas litet mera glädje och optimism inför framtiden och inte bara veklagan från alla håll.

Det sades att alla talar för centern, men det har givits en ganska splittrad bild och det är kanske symtomatiskt.

Sedan konkreta svar på ett par frågor. Folkmängdsprincipen: En rad olika kriterier måste givetvis liksom tidigare finnas vid fördelningen av medel för vägar och järnvägar. Rune Thorén talade enbart om järnvägar, men de andra talade om vägar. Vi behöver både–och. Det behövs mycket pengar, och det avgörande är att vi klarar finansieringen. Var med och hjälp till med detta!

Anf. 51 PER-OLA ERIKSSON (c):

Herr talman! För ett antal år sedan lade vi i centern fram förslag om åtgärder som innebar en satsning på infrastrukturen. Då satt kommunikationsministern och socialdemokraterna tysta. Nu kan vi förstås glädja oss åt att man sent omsider har vaknat och lägger fram de här förslagen. Men då är det intressant att se hur pengarna skall användas. Jag vill gärna säga: Dessa pengar löser icke problemen i de mest utsatta områdena. Verks-

investeringarna kommer att ge arbeten – arbeten direkt till entreprenadsektorn och i småföretagen. Det kommer vidare att förstärka näringslivets konkurrensförmåga och framför allt ge framtidstro för människor som i dag lever i områden med mycket dåliga vägar. Om kommunikationsministern ser i backspegeln blir han förskräckt med tanke på vad som hänt med vägnätet under de senaste åren. Beträffande de pengar som nu skall fördelas gäller det för Norrbottens vidkommande inte bara att återställa de senaste årens neddragningar. Det gäller att gå vidare och satsa mer och offensivt. Gör inte kommunikationsministern en sådan fördelning går kommunikationsministern till historien . . .

Anf. 52 RUNE THORÉN (c):

Herr talman! Kommunikationsministern talar om att komma loss. Jag visade nyss skriften Nej, nu järnvägar, där vi har kommit med förslaget om 40 miljarder kronor. Varför talade jag om järnvägar? De övriga talade om vägar. Vad hinner man på en minut eller två minuter?

Jag skulle vilja höra om kommunikationsministern delar min uppfattning att det egentligen inte behöver vara någon oenighet när det gäller satsningen på ett storstadsområde och satsningen på annat. Problemet i dag är att vi har för litet pengar. Vi har fått höra detta hela tiden när vi sagt att det behövs så och så mycket. Det är glädjande att även kommunikationsministern nu börjar tala om investeringsbehov och nämner summan 100 miljarder kronor. Vi kan kanske komma fram till att det är finansieringsfrågan som måste diskuteras. Men hur många gånger har inte vi i centern i denna kammare blivit hånade när vi har talat om behoven? Men det är klart: Snart tycker majoriteten detsamma som vi utan socialdemokraternas hjälp här i kammaren. Detta faktum påverkar naturligtvis tyckandet, vilket jag kan hälsa med tillfredsställelse – inte minst med tanke på oss alla som tänker på vikten av en bra miljö och en bra kollektivtrafik.

Anf. 53 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Nej, Georg Andersson: Att vi kanske inte är jublande glada beror möjligen på att vi har läst propositionen och upptäckt att samtliga regionalpolitiska anslag har skurits ned. I en vikande konjunktur är detta synnerligen allvarligt. Vi har ju ställt frågan på grund av ett statsministeruttalande och ett uttalande av socialministern inför Georg Anderssons partivänner här i Stockholm. Vi för en enhetlig politik och har det inte svårt, och vi vet att det finns behov i storstäderna. Men att totalt glömma landet i övrigt, som uppgifterna tyder på, gör oss oroade. Återigen: Hur förhåller det sig med de 500 lediga fordon som står och väntar på att få ta itu med våra mycket dåliga vägar, vägar som har blivit klart sämre under Georg Anderssons och tidigare kommunikationsministrars – sedan 1982 – utövande av sin gärning.

Anf. 54 MARIANNE ANDERSSON i Vårgårda (c):

Herr talman! Det är intressant att höra statsrådet säga att vi inte skall klaga utan hjälpa till. Som andra har sagt är det faktiskt vi som under många

år har kommit med förslag. Det har gällt dels utökningar, dels finansiering av satsningar på infrastrukturen i syfte att få bättre kommunikationer i landet.

Jag vill återkomma till exempelvis frågan om grusvägar i Dalsland. Detta är ett av de mest utsatta områdena. Många vägar där är faktiskt avstängda under stora delar av året. Anledningen är att man inte klarar av underhållet, så att vägarna blir acceptabla eller helt enkelt framkomliga. Vi skall nu med mycket stort intresse se vad som kommer att stå i propositionen. Jag hoppas att det blir en annan satsning än den som nämns i den artikel som faktiskt både statsministern och Georg Andersson stod bakom. Vi kommer att följa det hela noga.

Anf. 55 JAN HYTTRING (c):

Herr talman! Det är kanske inte riktigt korrekt att tala om en klagomur. Givetvis ser vi fram emot investeringarna. Alla inser ju att det har varit en för låg investeringstakt, vilket är ett av problemen. Investeringarna är bra, och vi är säkert också överens om att de 20 friska miljarderna inte täcker behovet. Det är bättre än nu, men det täcker inte behovet. Visst är det väl naturligt att det väcker uppmärksamhet – kommunikationsministern försöker att vifta bort detta – när man säger att huvuddelen av pengarna skall gå till Stockholm. Det är klart att Georg Anderssons partivänner i Stockholm måste ta fasta på sådana löften, och de kommer därför att finna sig gruvligt besvikna efter Georg Anderssons besked här i dag. Detta blir följden när man ställer ut löften av det slaget. I centern är vi naturligtvis intresserade av att diskutera fördelningen av pengarna.

Anf. 56 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Fem centerpartister har här blåst upp en stor debatt med anledning av en tidningsrubrik. Jag har å hela regeringens vägnar lämnat ett svar och det är detta som gäller i den här frågan. Det bör stå helt klart för samtliga debattörer. Vad hinner man med på en minut? Jo, en trög norrlänning hinner inte svara på fem ivriga och frågvisa centerpartisters alla frågor. Låt mig bara konstatera att ni bröstar av här och säger att ni har lyft fram en mängd förslag. Jag har "sjuttioelva" förslag på mitt bord. Det saknas inte förslag, men det har varit svårt att få fram pengar. Nu har vi utlovat, och kan finansiera, en extra satsning på minst 20 miljarder kronor under 1990-talet. Låt oss göra någonting mycket bra av det. Hjälp i fortsättningen till med finansieringen och klaga inte över moms och annat som innebär att statskassan urholkas. Det är ju det som ni har bidragit med.

Börje Hörnlund säger att han har läst propositionen. Det kan inte vara möjligt, eftersom den ännu inte är färdigskriven. Jag vet inte vad Börje Hörnlund talar om.

Anf. 57 PER-OLA ERIKSSON (c):

Herr talman! Jag förstår att kommunikationsministern är irriterad, men vi vill redan nu tala om hur vi önskar att pengarna skall fördelas och vilka principer som skall ligga till grund för uppbyggandet av ett bra land.

Kommunikationsministern kommer tillbaka och då kan vi sätta betyg på propositionen. Men det är angeläget att vi redan nu ger kommunikationsmi-

nistern några ord på vägen. Jag skall gå till riksdagens kalender. För vecka 49 står det så här: Bättre ett ord före än tio efteråt. – Vi har velat ge ett ord på vägen, så att kommunikationsministern vet vad som väntar, om han inte följer oss.

Anf. 58 RUNE THORÉN (c):

Herr talman! Helt kort vill jag säga att det ändå inte kan vara så att det bara är regeringens förslag till finansiering som skall gälla. Kan man sätta sig ned och komma överens om en investering, t.ex. 40 miljarder kronor till järnvägen – det behövs också anslag till vägarna –, kan vi sedan diskutera finansieringen. Vad är vitsen med detta? Jo, det ger en signal till banverket – jag är inte rolig när jag säger detta –, vägverket och SJ om att det skall planeras på den grunden. Vi i centern tycker att detta är oerhört viktigt och därför har vi lyft fram frågan. Det är inte för att brösta sig, utan det finns ett behov som alltså tidigare har ifrågasatts av socialdemokraterna. Som jag sade förut tycker jag att det kanske lutar åt att vi börjar bli överens om investeringsbehovet. Då kan vi också sätta oss ned och diskutera finansieringsbehovet.

Anf. 59 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag märker att Georg Andersson inte gärna vill diskutera fördelningsprinciperna, och det tycker jag är tråkigt. När vi stödde förslaget om de första fem miljarderna till infrastrukturfonden begärde vi samtidigt vissa körregler för fonden. Dessa har vi ännu inte fått. Jag hoppas att vårt förtroende för att gå med på fem miljarder och fondbildande, med tanke på att det var så oklart uttalat, inte straffas när nu propositionen från Georg Andersson kommer. Jag har självfallet läst budgetpropositionen och har tyvärr nödgats konstatera att alla regionalpolitiska konton är urholkade och nedskurna. Detta medför allmänt ganska stor oro.

Det här med väginvesteringar och bra järnvägar skapar framtidstro. Lämna inte stora delar av landet utan framtidstro!

Anf. 60 JAN HYTTRING (c):

Herr talman! Jag tycker inte att kommunikationsministern skall försöka göra det här till en fråga om en tidningsrubrik som väcker stor uppståndelse. Jag förstår att kommunikationsministern kanske inte har läst rubriken, och det är illavarslande nog. Även artikeln rekommenderas för läsning. Det är något värre. Någon dementi har inte kommit, och det rör sig ändå om vissa utfästelser. Förmodligen måste dessa följas upp i den proposition som vi ännu inte har sett. Blir inte det följden, måste det bli tal om ett ganska stort svek mot Stockholm, eftersom det hela säkert har uppfattats som ett mycket bestämt löfte. Det allvarliga är om vi märker klara signaler till fördelningar som enligt vår åsikt är uppenbart ogynnsamma för andra delar av landet, delar som också är i stort behov av infrastrukturåtgärder. Vi ser fram emot förslagen och kommer att stödja dem som vi tycker är bra.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1990/91:308 om staten och den enskildes rätt

Anf. 61 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Elisabeth Fleetwood har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta, så att statens krav på Halvar Alvgard avskrivs och så att händelser liknande dem som drabbat Alvgard inte upprepas i framtiden.

Domstolarna har ogillat den talan om skadestånd som Alvgard fört mot staten. Statens krav mot Alvgard avser justitiekanslerns rättegångskostnader i det målet. Till regeringen har kommit in en begäran om att statens fordran på rättegångskostnader skall efterges. Rättegångskostnadsfrågan är emellertid inte slutligt avgjord. Alvgard har överklagat tingsrättens beslut och målet ligger i Göta hovrätt. När denna fråga är avgjord kommer regeringen att ta ställning till om kravet skall efterges.

När det gäller statens skadeståndsansvar har det på senare tid vidtagits flera lagändringar som innebär förbättringar för den enskilde. Jag har också tillkallat en kommitté som gör en förutsättningslös och allsidig analys av i vilken utsträckning det allmänna bör svara för skador som uppkommer för enskilda i samband med myndighetsutövning. Utredningen, som är parlamentariskt sammansatt, skall redovisa sina förslag före utgången av år 1992. Vi bör avvakta detta arbete, innan vi tar ställning till om ytterligare lagändringar behövs.

Anf. 62 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Jag vill tacka justitieministern för svaret. Det var tyvärr precis så som jag väntade, nämligen: Låt oss vänta och se hur lagens kvarnar mal.

När vi för någon tid sedan kunde konstatera att det var tio år som Alvgard har väntat, tio år som han inte har kunnat driva sin verksamhet under, tio år som han har haft det väldigt svårt, var min tanke: Nu får det vara slut.

Jag har följt debatten väldigt noga och läst vad som har sagts från olika håll i pressen. Det står tydligen fullt klart, bl.a. av ett uttalande från rättschefen i justitiedepartementet, att regeringen kan efterskänka dessa pengar om man vill. Jag har svårt att förstå varför man inte skulle kunna göra det i dag och framför allt varför man inte har gjort det ännu tidigare i stället för att vänta. Om svaret blir nej från Göta hovrätt, avser man då att använda sitt instrument, nämligen möjligheten att efterskänka pengarna? Om svaret blir ja, att han inte är skyldig, vad gör man då? Vad säger man om Alvgard blir frikänd från att betala dessa 120 000 kr.? Säger man då: Hurra vad vi var bra, det här har vi medverkat till? Jag tycker inte att regeringen har gjort det.

Är detta rättssäkerhet? Jag skulle vilja fråga justitieministern: Är det sådant här som medverkar till medborgarnas respekt för vår lagstiftning? Ett totalt frikännande i tingsrätten i Västervik betyder således att Alvgard fortfarande är diskriminerad när det gäller att utöva sin verksamhet, att han inte har några inkomster. Det här var ingen grav felbedömning av myndigheten, säger man. Vad är då grav felbedömning? Jag skulle vilja ha svar på det.

Anf. 63 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Det är två olika frågor som Elisabeth Fleetwood väver ihop till en. Låt mig ändå ta dessa två frågor var för sig, för de är värda att behandlas med allvar.

När det gäller den första frågan, nämligen skulden för rättegångskostnader, undrade Elisabeth Fleetwood varför det skall ta tio år innan regeringen säger sitt i saken. Varför vänta, för rättens kvarnar maler långsamt?, tror jag att Elisabeth Fleetwood sade. Svaret är att vi lever i ett rättssamhälle. Jag skulle gärna önska att den här lagstiftande församlingens ledamöter vid varje tillfälle visade den respekt för våra domstolar som dessa är värda, nämligen att det är där tvister slits mellan de enskilda och det allmänna. Därutöver har den politiska instansen regering möjlighet att efterskänka statens skuld. Regeringen skall ta ställning till detta när rättens kvarnar har malt färdigt enligt den lagstiftning som vi har i vårt land. Jag är övertygad, Elisabeth Fleetwood, om att när rättens kvarnar har malt färdigt kommer regeringen att ta ställning till denna fråga. Personligen är jag övertygad om att man kommer att se positivt på frågan.

Den andra frågan handlade om skadeståndsskyldigheten för det allmänna i förhållande till den enskilde. Som jag nämnde i mitt svar har det vidtagits en rad förändringar i den lagstiftning som vi har. Det pågår utredningsarbete för vidare förändringar. Jag kanske kan erinra Elisabeth Fleetwood om vilka förändringar som redan har vidtagits och som innebär klara förbättringar för den enskilde. I skadeståndslagen har tre förändringar gjorts. Den s.k. standardregeln har upphävts. Man behöver inte längre vara tvungen att överklaga ett beslut för att kunna föra skadeståndstalan. Man kan också få ersättning för ekonomisk skada, inte bara det som är skäligt. Det var bara att nämna några av förändringarna. Sedan har vi det arbete som pågår inom den parlamentariska kommitté som jag nämnde.

Anf. 64 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Får jag då fråga justitieministern: Anser justitieministern att det är mänskligt att förvänta sig att en enskild människa skall vänta tio år för att få utslag i ett sådant här ärende?

Justitieministern anser att vi skall visa respekt för våra dömande myndigheter. Javisst, men vi skall också visa kritik när vi tycker att de lagar som vi här i riksdagen har stiftat inte fyller de ändamål som vi dock har avsett.

När det gäller att efterskänka den här summan; betyder det som justitieministern här sade att man inte hade eller har möjlighet att efterskänka förrän sista instans har uttalat sig? För vad händer då om Alvgard skulle gå vidare? Då blir ju väntetiden ännu längre.

Vad jag menade är att en mänsklig inställning måste betyda att människor i vårt land får större respekt för de lagar som vi alla skall följa.

Anf. 65 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Jag anser det väldigt väsentligt att våra domstolar och andra rättsinstanser har möjlighet att bedriva sin verksamhet med största möjliga skyndsamhet. Vi har ibland ett problem i våra domstolar med att det kan ta för lång tid. Men det problemet arbetar vi med intensivt. Det finns en sär-

skild domstolsutredning tillsatt för att säkerställa att våra domstolar har möjlighet att i framtiden arbeta på ett effektivt sätt. Det har naturligtvis betydelse också i ett sådant här fall. Det skall inte ta så lång tid som det ibland tar i dag att få sin rätt prövad.

Väntetiden när det gäller rättegångskostnader har däremot inte varit särskilt lång, kan jag kanske erinra om. Personligen anser jag som justitieminister att det är viktigt att regeringen respekterar den rättsordning som vi har i vårt land och låter domstolarna pröva de frågor som är under deras beslutanderätt, när talan har väckts av den enskilde själv som vill ha frågan prövad i domstol.

Anf. 66 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Största möjliga skyndsamhet, sade justitieministern. Vem i all världen kan kalla det för största möjliga skyndsamhet när detta ärende, som således gäller ett eventuellt undanhållande av skattemedel, har tagit tio år! Det kan inte vara möjligt att det skulle vara "med största möjliga skyndsamhet". Det är just därför jag igen ställer frågan: Hade det funnits möjlighet för regeringen att efterskänka pengarna på ett tidigare stadium eller finns det möjligheter att göra det i dag?

Anf. 67 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Jag upprepar vad jag sade i mitt svar: Jag anser att våra domstolar skall fullgöra sina uppgifter enligt de lagar som vi har. Därefter kan regeringen utnyttja de möjligheter regeringen har att fatta beslut i den här typen av frågor.

Anf. 68 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Då ber jag att få upprepa vad jag sade. Jag tror att justitieministern håller med mig om att det parti som jag företräder alltid har slagit vakt om våra lagar. Det är väldigt viktigt för gemene mans respekt för dessa lagar att man kan anse att de är förnuftiga. Kan det vara sunt förnuft som styr när man skall vänta i tio år? Vad skall den arme utsatte göra för att kunna komma i gång igen när han har väntat i tio år?

Anf. 69 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Jag vill uttrycka min förvåning över att Elisabeth Fleetwood har ställt denna fråga, mot bakgrund av den uppfattning som moderata samlingspartiet brukar ha när det gäller att respektera rättsväsendet.

Anf. 70 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Jag är i och för sig inte förvånad över att justitieministern är förvånad. Vad vi har försökt göra i fall efter fall, i partimotion efter partimotion är just att betona den svaga enskildes rätt gentemot den starka staten. Tyvärr har jag sedan jag kom till riksdagen, och det börjar faktiskt bli ganska många år nu, kunnat konstatera att socialdemokraterna med stor glädje försökt stärka den starka statens ställning gentemot den svaga enskilde. De åtgärder som nu vidtas är frampressade av en kritik från flera håll i samhället.

Anf. 71 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Det som förvånar mig är att Elisabeth Fleetwood inte i detta fall värnar om den enskildes rätt att få sin sak prövad i domstol.

Anf. 72 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Jag är helt övertygad om att den enskilde i det här fallet anser att han har fått sin rätt prövad, men att han inte har fått den rätt som utslaget berättigade honom till. Jag kan fortfarande inte förstå att justitieministern inte utnyttjar tillfället, eftersom det enligt svensk rättsordning är så att regeringen skulle kunna säga: Av mänskliga skäl avstår vi från dessa pengar.

Skulle regeringen göra det skulle det öka respekten för vår lagstiftning totalt.

Anf. 73 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Än en gång till Elisabeth Fleetwood: Det är Halvar Alvgard som utnyttjar sin lagliga möjlighet att få sin sak prövad i domstol. Den rätten skall inte förnekas honom.

Anf. 74 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Det är i och för sig riktigt. Men vad skulle den arme mannen ha gjort sedan justitiekanslern meddelade att han skulle betala de rättegångskostnader som staten åsamkades på grund av att man har väckt ett oriktigt åtal mot honom?

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1990/91:307 om frånvarouppgifter i skolbetyg

Anf. 75 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Roland Larsson har frågat mig om jag är beredd att föreskriva att frånvaro skall redovisas i terminsbetygen i stället för i avgångsbetygen från gymnasieskolan.

Jag anser inte att detta är en fråga om antingen eller. Frånvaron skall självklart följas upp under hela den tid en elev går i skolan. Det är *en* del av utvärderingen av skolan. Vid sidan av andra uppgifter som samlas in kan också frånvaron tala om hur skolan fungerar.

Att frånvaron nu skall anges på avgångsbetyget är en naturlig följd av vad som redan är praxis på många skolor utan att det finns några föreskrifter om detta. Således anges ofta frånvaron på både terminsbetyg och läsårsbetyg, alltså fram till sista terminen. Att sedan just under denna sista del av skoltiden inte frånvaron skulle följas upp och redovisas vore att ge en felaktig signal till både elever och lärare. Särskilt gäller detta de skolor där vissa elever tar sig stora friheter och av och till skolkar under den sista delen av terminen.

Jag tänker alltså inte föreslå någon ändring i fråga om avgångsbetygen eller någon annan ytterligare reglering utan räknar med att skolorna själva följer upp frånvaron under tidigare terminer och läsår.

Anf. 76 ROLAND LARSSON (c):

Herr talman! Jag tror att statsrådet Göran Persson och jag är helt överens om att åtgärder måste vidtas för att förhindra otillåten frånvaro inom skolan. Därom är det nog inga delade meningar. Men jag har en något annorlunda uppfattning om hur detta bör ordnas. Göran Persson får det att låta som något självklart att registrering av frånvaro i avgångsbetygen, som nu förekommer, skulle ha förekommit länge i praktiken. Men i verkligheten är det faktiskt så att förordningen infördes att gälla fr.o.m. augusti förra året. Det är en markering att frånvaro skall införas i avgångsbetygen. Då menar jag att det här har övergått från att vara en preventiv förebyggande åtgärd för att förmå eleverna att undvika att vara borta mer än nödvändigt till att vara något av en bestraffningsåtgärd, som de som eventuellt under sista terminen av sin skolgång drabbas av en sjukdom får bära med sig hela sitt liv. Jag undrar hur det skulle se ut på arbetsmarknaden om man där skulle tillämpa liknande regler.

Genom att man inte skiljer på frånvaro och frånvaro utan helt enkelt markerar all frånvaro på samma sätt tycker jag att man här inte gjort det man borde göra, nämligen att vidta preventiva förebyggande åtgärder och där göra de största insatserna. Här sker i stället något slags bestraffning i efterhand, som dessutom kan träffa dem som har giltigt förfall eller har varit sjuka. Därför har många elever och lärare tagit kontakt med mig och påtalat detta, med litet olika förtecken.

Anf. 77 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är rätt, som Roland Larsson säger, att den här förordningen är relativt färsk. Jag har sett till att den har kommit till stånd. Det har jag gjort mot bakgrund av en faktiskt situation som utvecklats framför allt vid några av storstadsområdenas gymnasieskolor. Vi har haft väldiga bekymmer som har tagit sig uttryck i att när väl betygen har varit satta och när väl på så sätt mycket av arbetet under terminen har gått mot sitt slut har stora elevgrupper lämnat skolan, gått till arbete eller rent av ägnat sig åt semesterresor eller någon annan typ av skolk. Det har påtalats av skolförvaltningen i Stockholm och skolstyrelsen. Jag delar deras uppfattning att det faktiskt vore felaktigt att låta den typen av beteende pågå utan att vi från de vuxnas sida på något sätt reagerar. Om vi skulle se att vuxna på arbetsplatserna uppträdde på sådant sätt, skulle det naturligtvis omedelbart för de flesta vuxna leda till att de skildes från arbetsplatsen. Skolan är också en arbetsplats. Eleverna tillbringar en viktig del av sitt liv på den arbetsplatsen. Vi är skyldiga att ge dem bra arbetsregler, vettiga förhållningssätt. Förekommer då den här typen av beteende skall vi reagera. Det är därför jag har sett till att förordningen har kommit till stånd.

Jag har samma uppfattning som Roland Larsson, att vi naturligtvis skall arbeta förebyggande. Det gör man i regel på de flesta skolor. Det är säkert inte heller något större bekymmer för de elever som hanterar det här på ett klokt sätt. Sedan finns det elever som har en frånvaro baserad på sjukdom. Där tror jag att det fungerar på det viset också i fortsättningen, precis som i dag, att när eleverna visar sina betyg för en arbetsgivare, hämtar arbetsgivaren i regel referenser hos skolfolk och får då reda på hur bakgrunden ser ut,

eller också kan eleven själv då som vuxen berätta vad orsaken är till den eventuellt höga frånvaron. Är det fråga om sjukdom accepterar naturligtvis arbetsgivaren det. Det borde inte vara ett skäl för att faktiskt markera gentemot dem som missbrukar den typ av frihet som förut gällde, när frånvaron inte stod registrerad i avgångsbetyget.

Anf. 78 ROLAND LARSSON (c):

Herr talman! Det är just konsekvenserna av den nya förordningen som jag vänder mig emot. Effekten blir nämligen den att om en elev under sista terminen av sin skolgång drabbas av en långvarig sjukdom men för övrigt under hela sin skolgång har varit ordentlig med närvaron, sällan sjuk och därför ha kunnat delta i skolans arbete, kommer frånvaron att markeras i avgångsbetyget. Nu vet arbetsgivaren, när eleverna kommer ut på arbetsmarknaden, att skolministerns syfte har varit att hindra ogiltig frånvaro. Hur kommer arbetsgivaren att tolka frånvaron? Hur skall arbetsgivaren över huvud taget tolka den här typen av markeringar? Även sjukdom i sig kan vara ett problem om man ofta har varit sjuk under skolgången. Skall man råka ut för att drabbas även senare? Jag tycker inte om den här markeringen. Sådant skulle aldrig kunna gälla i arbetslivet, och då borde det inte heller gälla i skolan.

Anf. 79 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Den här markeringen gäller även i arbetslivet. Det känner alla till som har vistats på någon arbetsplats. Den som inte sköter sig utan medvetet missbrukar reglerna får något slags reprimand. Det måste gälla också i skolan. Det är nödvändigt. Om vi släpper efter på den punkten breder missbruket ut sig successivt till allt fler skolor och omöjliggör ett vettigt arbetsklimat. Det är bakgrunden.

De elever som har den typ av skäl som Roland Larsson åberopade, sjukdom, klarar det naturligtvis genom att tala med arbetsgivaren och förklara bakgrunden. Arbetsgivaren skall man inte underskatta på den punkten. När eleven är intressant att anställa, har goda betyg och verkar lämplig för uppgiften, tar arbetsgivaren säkert reda på hur det ligger till. Dessutom skall man inte underskatta eleverna heller, de kan tala för sig om frånvaron har en naturlig orsak. Signalerna skall vara till de elever som missbrukar systemet att det får vara slut med det här. Den tid som man vistas i skolan skall betraktas som arbetstid. Då skall man också vara i skolan, särskilt som betyget omfattar den tid som terminen utgör, ingenting annat.

Anf. 80 ROLAND LARSSON (c):

Herr talman! Om skolan och betygsättningen fungerar som de skall göra kommer det att märkas i den elevs betyg vilken har varit borta lång tid ogiltigt från skolan eller har frånvaro utan giltigt förfall, som det hette under lång tid. Den som har varit borta kommer att få ett lägre betyg i de ämnen som han har varit borta ifrån. Det kommer med automatik att ge utslag i avgångsbetyget. Det är därför jag menar att så länge det fungerar på det här viset är ändå betyget som sådant ett incitament till att man skall vara närvarande. Problemet i det här fallet är att det slår lika jämt över, dvs. även den

elev som har drabbats av långvarig sjukdom blir betraktad på samma sätt som den som har varit ogiltigt borta. Det är för att skilja ut dem som jag tycker att man borde satsa mer på de preventiva åtgärderna än på det här som jag uppfattar som mer eller mindre en bestraffning.

Anf. 81 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! De preventiva åtgärderna satsar man mycket på ute på skolorna, och i regel fungerar de. Det är undantagen som tvingat oss att göra ändringen i förordningen.

Det är tyvärr, Roland Larsson, inte hela terminens insats som man fångar upp i betygsättningen. Den här förordningen har kommit till för att fånga upp det oskick som inträffar när proven är avklarade och betygen är satta. I praktiken lämnar då faktiskt ganska många skolan och ägnar sig åt en hel del andra mer eller mindre uppbyggliga aktiviteter, för det mesta mindre uppbyggliga. Det leder fram till en mycket låg arbetsmoral och är en dålig signal till samtliga i skolan, inkl. yngre elever. Det är mot den bakgrunden som Stockholms skolstyrelse, såvitt jag förstår näst intill enhälligt, har begärt att få denna förändring. Jag har bifallit denna framställning och sett till att regeringen har fattat ett beslut i enlighet härmed. Det är utgångspunkten, och det skall vi stå fast vid.

Anf. 82 ROLAND LARSSON (c):

Herr talman! Det som skolministern säger bekräftar vad jag påstår, nämligen att det är undantagen som har blivit norm för systemet. Man har på grundval av undantagen skapat en regel, som i sin tur drabbar dem som inte tillhör denna undantagskategori, på samma sätt som dem som är ogiltigt frånvarande från skolan. Det anses i andra sammanhang vara en mycket dålig åtgärd att bestraffa den majoritet som sköter sig och gör sitt jobb som den skall, därför att en minoritet inte sköter jobbet som den skall. Man borde ha kunnat hitta ett bättre system för detta, om viljan hade funnits.

Anf. 83 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag vill bara säga att det är självklart att viljan har funnits. Underskatta inte de här bekymren, Roland Larsson! Det är faktiskt hårt ansträngda skolledare och lärare i Stockholm som har begärt att få denna förändring. Det är lätt att säga att det kunde göras på ett annat sätt. Jag tror att de skulle vara mycket tacksamma, Roland Larsson, för tips om hur man i så fall skall göra.

Det är inte fråga om en åtgärd som har vidtagits direkt, utan det är ganska många års fortgående försämring som har lett fram till den begäran som gjorts. Det är inte på något sätt en lust att stöka till det för de elever som har klarat detta på ett bra sätt förut som ligger bakom, utan vi har tyvärr på några skolor fått en situation som har lett fram till att detta blivit nödvändigt. Jag beklagar det, men nu står vi där.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1990/91:349 om läroplansöversynen

Anf. 84 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Ann-Cathrine Haglund har frågat mig när förutsättningen för en läroplansöversyn, dvs. direktiven, föreligger.

Jag avser att före februari månads utgång föreslå regeringen direktiv för en läroplansöversyn.

Anf. 85 ANN-CATHRINE HAGLUND (m):

Herr talman! Jag vill tacka för svaret trots att det gör mig mycket bekymrad.

Som vi från moderata samlingspartiet har sagt flera gånger anser vi att det är ansvarslöst att göra så stora förändringar som skolministern har drivit igenom, utan att ha klart för sig hur man skall formulera läroplaner och kursplaner så att de får den centrala roll i styrningen av skolan som man har avsett. Hur skall målen och läro- och kursplaner egentligen se ut, och går det över huvud taget att formulera dem så att de blir tillräckligt tydliga?

Vi har gång på gång framhållit hur viktigt det är att först formulera läro- och kursplaner och att sedan förändra ansvaret för skolan. Skolministern gör det i fel ordning. Det är utomordentligt grannlaga uppgifter att utforma mål, läroplaner och kursplaner. Det är det verkligt svåra i förändringsarbetet, och det är tydligt att skolministern har kört fast. Riktlinjerna för läro- och kursplaner skulle ha varit klara till årsskiftet, enligt direktiven för betygsberedningen. Nu förskjuts även betygsberedningens arbete, och det dröjer ännu längre innan vi får ett nytt betygssystem. Arbetet i betygsberedningen måste självfallet bygga på den nya läroplanen. Åtminstone måste ju riktlinjerna vara klara.

Jag förstår egentligen inte hur skolministern har tänkt sig att man skall kunna utforma målrelaterade betyg utan att läroplansöversynen är klar. Om skolministern hade börjat med läroplanen, hade betygsfrågorna i dag kommit mycket längre.

Jag vill fråga vilka konsekvenser förseningen kommer att få för betygen. När blir översynen klar över huvud taget?

Anf. 86 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag och Ann-Cathrine Haglund har haft åtskilliga diskussioner om dessa frågor under de senaste åren. Det är rätt intressant att notera den successiva positionsförflyttning som Ann-Cathrine Haglund har gjort. Från början verkade det som om allting skulle vara på tok. Det var i sak inte alls riktigt. Nu har Ann-Cathrine Haglund åtminstone den positionen att jag kanske inte gör fel, men att jag gör det i fel ordning. Det är något slags kronologi som inte stämmer. Detta är ändock ett fall framåt.

Jag hade räknat med att kunna ge direktiven i början av eller i mitten av januari. De blir en dryg månad försenade. Med tanke på den stora förändring som vi har genomfört och genomför i skolan tycker jag inte att detta kan betraktas som ett våldsamt tillkortakommande. Det är väl naturligt i ett sådant här omfattande beredningsarbete att man kanske vill ta litet ytterligare tid på sig för att ytterligare väga en del formuleringar om olika inslag i

läroplanen, alltifrån förskolan och upp t.o.m. gymnasium och vuxenutbildning. Det är en stor uppgift som vi skall genomföra. Vi kommer i samband med att kunskapspropositionen och bildningspropositionen framläggs för riksdagen också att lägga fram förslag till en läroplansöversyn till regeringen. Det avses bli samordnat på detta sätt.

Det är möjligt att Ann-Cathrine Haglund tycker att betygsarbetet i kommittén haltar mot denna bakgrund. Man har kommit efter någon månad, och jag kan förstå att det kan påverka tidsschemat något. Jag skall ta upp den diskussionen direkt med kommitténs ordförande, men så länge som vi håller oss till denna typ av tidsintervaller, en eller två månader, tror jag inte någon kan uppfatta det som en sådan olycka att man behöver tillgripa en sådan formulering som Ann-Cathrine Haglund använder, att vi har kört fast. Det är på intet sätt detta som det handlar om.

Anf. 87 ANN-CATHRINE HAGLUND (m):

Herr talman! Vad beträffar det förändringsarbete som har gjorts och som aviserats har vi moderater haft samma åsikt hela tiden. Vi är allvarligt oroade över att skolministern gör förändringarna i fel ordning.

Den första förutsättningen är läroplansarbetet och kursplanearbetet. Den försening om några månader som det gäller – vem vet om det inte blir mer, men låt oss ta skolministerns ord för gott att det är fråga om två månaders försening – är ganska avsevärd, med tanke på att man från början sade att betygsberedningen skulle vara klar i juni 1991. Det gäller en ganska stor del av tiden fram till dess.

Jag är bekymrad över att vi inte får denna läroplansöversyn klar inom överskådlig tid. Vi har inte fått något svar på frågan när skolministern avser att ha den klar. Jag är också bekymrad över att det tar tid innan vi får ett nytt betygssystem. Betygsberedningen kommer att bli avsevärt försenad över sommaren. Det brådskar både med en tydlig läroplan, med bra kursplaner och med ett bra betygssystem.

Anf. 88 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Många av de saker som vi nu ändrar på i den svenska skolan har diskuterats under en tjugoårsperiod. Det har varit utredningar, beredningar, kommittéer, försöksverksamheter och remissomgångar. Jag har beskyllts för att gå för snabbt fram, att ha för bråttom. Mitt svar i de sammanhangen har varit att jag tror att det är nödvändigt att man har ett högt tempo och att man kommer fram till beslut. Fru Haglund har inte precis tillhört dem som har tyckt att jag har gått fram för sakta, utan hon har kritiserat mig för att jag har haft för bråttom.

Nu försenas vi någon månad, kanske drygt en månad, i framläggandet av direktiv för ett mycket omfattande läroplansöversynsarbete, och då kommer kritiken direkt. Jag tycker att fru Haglund skulle visa litet bättre proportioner i synen på dessa tidsfrågor och ge sig till tåls några veckor. Då kommer direktiven. Därefter fortsätter vi det snabba förändringsarbete som är inlett.

Det är bra om fru Haglund tycker att det bara är fel på ordningsföljden. Jag är övertygad, herr talman, om att bitarna också på den punkten så småningom kommer att falla på rätt plats för fru Haglund.

Anf. 89 ANN-CATHRINE HAGLUND (m):

Herr talman! Skolministern har drivit igenom förändringar i organisationen, men förutsättningarna härför är ju läroplanerna och målen, och dessa är också förutsättningar för betygen. Vad man skall syssla med i skolan, vilka kunskaper man skall tillägna sig, måste vara grunden för ett sådant här arbete. Det är ett omfattande arbete, säger skolministern. Just därför är det det som man skall börja med. Hade skolministern börjat med läroplansarbetet, hade också betygsarbetet varit mycket längre framskridet.

Nu riskerar vi att få en fördröjning som kanske i början är kort, men som sedan kommer att bli avsevärt mycket längre, därför att betygsarbetet måste bygga på att man har klart för sig vilken läroplan som man skall utgå från – vilka krav som man skall ställa, hur man skall definiera en gräns för Godkänt och vilka kravgränser man skall ha för olika betyg. Detta måste bygga på läroplanen. Vad jag kritiserar är att skolministern inte har tänkt igenom vad skolan egentligen skall handla om och gå ut på.

Anf. 90 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag har i allra högsta grad tänkt igenom denna förändringsprocess. Den har drivits utifrån en fastställd plan, offentligt redovisad och vid ett flertal tillfällen offentligt debatterad. Jag kan konstatera att det bland de flesta som jag träffar i Skolsverige i dag finns en uppslutning kring detta arbete och även ganska stor entusiasm över att det äntligen faktiskt händer någonting i de frågor som man så länge har diskuterat.

Den process som fru Haglund ser framför sig är tydligen att vi skulle ha börjat med läroplansöversynen, skulle ha låtit åren för detta arbete gå, sedan gått över på betygsfrågorna, därefter på bidragsfrågor, skollagsfrågor, skoladministrativa frågor osv. Jag ansluter mig inte alls till den typen av uppläggning. Den hade riskerat att försätta hela förändringsarbetet i exakt den gamla sitsen. Alla de starka organisatoriska krafterna, representerade av administration och byråkrati, som varit så svåra att få med sig på en förändring skulle då orubbade ha suttit fast och kunnat förhindra eller omöjliggöra den. Så enkelt är det.

Men vi ser olika på detta. Om ett par tre veckor får fru Haglund se direktiven, och då kan man säkerligen jobba vidare i betygsberedningen.

Anf. 91 ANN-CATHRINE HAGLUND (m):

Herr talman! Vad skolministern säger visar hur olika vi ser på skolan. Det viktiga för mig och för oss moderater är innehållet, de kunskaper och färdigheter som eleverna skall ha, innehållet i själva undervisningen, att se till att undervisningen är så bra som möjligt, att läroplaner och kursplaner ger så bra förutsättningar för undervisningen som möjligt och att eleverna får gedigna kunskaper och färdigheter i ämnena.

Organisationen är något annat. Det hör visserligen ihop, men grunden är ändå innehållet. Grunden är det som står i läroplanerna. Har man inte det klart, blir det en stor otydlighet i arbetet. Det visar sig också att så är fallet. Även jag har många kontakter med människor ute i skolan, och de säger att allting är oklart, allting flyter. Det är den reaktion som jag får.

Jag har fortfarande inte fått svar på den fråga som jag ställde: När beräknar skolministern att läroplansöversynen skall vara klar?

Anf. 92 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag tror inte att vi kommer särskilt mycket längre i denna debatt. Jag och fru Haglund har gått igenom den vid åtskilliga tillfällen. Vi ser olika på detta förändringsarbete. Jag kan bara konstatera att det sker en förändring, som är kraftfull och genomgripande. Den har kommit till stånd. Fru Haglunds resonemang, som i mycket utgår från det politiska perspektivet, utredandet, kommitterandet, har visat sig vara ganska misslyckat när man vill driva förändringsarbete i gemensam sektor. Där skiljer vi oss åt, och det är från den utgångspunkten som jag har fört diskussionen.

Självfallet är innehållet viktigt, och vi kommer aldrig ifrån att de kunskaper eleverna skall ha är skolans kärna. Men de förutsättningar som vi skall ge de människor som skall utföra detta är faktiskt avgörande för om vi över huvud taget når fram. Fru Haglund har inte förstått att man bör börja i den änden för att få till stånd en förändring som är värd namnet. Så har det förändringsarbete som jag har bedrivit varit upplagt.

Anf. 93 ANN-CATHRINE HAGLUND (m):

Herr talman! Vi kommer aldrig överens, skolministern och jag, eftersom vi ser så olika på arbetet i skolan. För mig är det mest väsentliga att eleverna får lära sig saker och ting, att eleverna får kunskaper och färdigheter, att eleverna har förutsättningar att lära sig saker och att lärarna har möjlighet att bedriva en bra undervisning. Då kommer läroplaner och kursplaner och mycket annat in. Men för mig är det väsentligt att lyfta fram kunskaper och färdigheter och skolans mål. När man talar om sådana frågor har skolministern mycket litet att komma med.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Meddelande om svar på interpellation 1990/91:117

Anf. 94 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Med hänvisning till riksdagsordningen kap. 6 § 1 får jag meddela att Birger Hagård på grund av enskild angelägenhet inte inom föreskriven tid kan ta emot svaret på interpellationen om åtgärder mot elever som saboterar skolundervisningen. Jag avser att besvara den fredagen den 8 februari 1991.

15 § Svar på fråga 1990/91:339 om Röda korsets hjälp till Tjernobyloffren

Anf. 95 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Maria Leissner har frågat mig hur regeringen motiverat sitt avslag på Röda korsets ansökan om ett bidrag på 2 milj.kr. för hjälp till offren i Tjernobyl.

Först vill jag upplysa Maria Leissner om att beslutsordningen beträffande katastrofärenden är att SIDA självständigt fattar beslut om ansökningar om bidrag som understiger 10 milj.kr. Det ärende som Maria Leissner har frågat om gällde ett bidrag på 2 milj.kr. och rör alltså ett SIDA-beslut. Ärendet har prövats på sedvanligt sätt i katastrofgruppen och noga diskuterats. SIDAs beslut har ännu inte fattats.

Belastningen av katastrofanslaget har under innevarande budgetår varit osedvanligt hård. Omfattande katastrofinsatser har måst göras i de allra fattigaste länderna i Afrika. Utvecklingen i Mellanöstern har motiverat stora insatser också där. Det dramatiska läget i Mellanöstern gör det nödvändigt att även framgent hålla hög beredskap och göra hårda prioriteringar avseende katastrofanslaget.

Katastrofanslaget är avsett att användas för insatser i u-länder. Från denna princip har några undantag gjorts, t.ex. för insatser i Rumänien. Huvudregeln bör vi dock hålla strängt på, och den är att stor återhållsamhet måste råda när det gäller användandet av katastrofmedel för insatser i Östeuropa.

När en enskild hjälporganisation vill göra insatser av detta slag, vill jag peka på möjligheten att använda medel, insamlade bland allmänheten. Ändamålet är angeläget och borde därför kunna engagera enskilda givare.

Jag vill avslutningsvis gärna erinra om att vi genom vårt stöd till t.ex. UNICEF på det multilaterala planet bidrar till insatser för de barn som drabbades av Tjernobylkatastrofen.

Anf. 96 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! Jag vill tacka biståndsministern för svaret på min fråga. Orsaken till att jag ställer en fråga som egentligen skulle röra ett SIDA-ärende är att ärendet av någon anledning har förts över till UD och blivit föremål för diskussion där och såvitt jag förstår uppenbarligen också beslut. Enligt uppgift har UD sagt nej och avrått från den här insatsen.

För nu snart fem år sedan inträffade kärnkraftsolyckan i Tjernobyl. Den medförde oerhört stora utsläpp av radioaktivitet, historiens största. De var faktiskt 200 gånger så stora som utsläppen från Hiroshimabomben. Följderna blev mycket allvarliga för människor i en vid omkrets kring Tjernobyl.

Det har bl.a. framkommit i en artikel som skrevs för något år sedan av en läkare, som var i Tjernobyl som representant för Röda korset, att befolkningen har fått sämre hälsa, särskilt barnen – huvudvärk, näsblödningar, försämrad sårläkning, ökning av sköldkörtelsjukdomar, fall av sköldkörtelcancer hos barn och en 40–50-procentig ökning av antalet leukemifall hos barn.

Rapporter finns om ökade missbildningar hos flera djurarter, ett ökat antal aborter och färre födslar. Civilbefolkningen lever under ganska svåra förhållanden. Bl.a. får barn faktiskt inte lov att gå ut. Särskilt skall de akta sig för att vistas på gräs.

De olika argument som biståndsministern här fört fram är naturligtvis värda att beakta, men när det rör en så angelägen insats och så små pengar som 2 milj.kr. undrar jag ändå över hur det kan komma sig att detta inte kan anses vara möjligt för Sverige att bidra med. Att bara hänvisa till en möjlighet att samla in pengar hos allmänheten ger ett intryck av att regeringen

tycker att det är rätt ointressant huruvida barn och andra i Tjernobyl får fortsatt hjälp efter en katastrof vars effekter fortfarande är mycket allvarliga.

Anf. 97 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Det är alldeles självklart att Tjernobylkatastrofen fortfarande är en fruktansvärd händelse. Vi ser fortfarande konsekvenserna.

Med mitt svar är det inte sagt att regeringen nonchalerar detta. Det är fråga om hur hjälpen skall ges och vilka anslag som skall användas. Jag har ärligt redovisat att katastrofanslaget är mycket ansträngt. Med de ärenden som kommer framöver med hungerområdena i Afrika och Mellanöstern tror jag att man kan förstå det. Det är framför allt för dessa områden vi använder katastrofanslaget detta år.

Katastrofanslaget är till för u-länder. Därför skall man vara mycket återhållsam med undantag. Det har jag också varit. Inte minst en folkpartist borde hålla mig räkning för det. Ni brukar predika att biståndsanslaget inte skall användas för insatser i Östeuropa.

Anf. 98 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! Det tråkiga i allt är att det til syvende og sidst uppenbarligen handlar om att besparingarna på biståndsbudgeten har varit så kraftiga att man inte anser sig ha råd med denna typ av angelägna humanitära insatser. Det noterar jag som folkpartist. Det hade kanske varit bra om det inte hade skett besparingar i form av att 700 miljoner av biståndsanslaget har lagts på flyktingmottagandet.

Men detta innebär inte att denna hantering kan försvaras. Om man från utrikesdepartementets sida kan acceptera att UNICEF-programmet till Tjernobyl är helt rimligt att finansiera över biståndsbudgeten, varför kan inte ett projekt som sker inom ramen för Internationella röda korset och som syftar till att bistå samma barn vara angeläget att stödja? Det är en utomordentligt begränsad summa på 2 milj.kr. Internationella Röda korsets bedömning att detta projekt är väsentligt skulle väl ändå inte vara något som regeringen har något emot? Jag tycker att det argumentet inte är särskilt tungt.

Anf. 99 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Det är fel att blanda in nästa budgetår. Det är då förändringarna sker med flyktingpengarna. Det har ingenting med nuvarande läge i budgeten att göra. Att katastrofanslaget är ansträngt i år beror på att det har varit så stora katastrofer i världen som vi har lämnat hjälp till så generöst vi har kunnat från svensk sida. Man tvingas att då göra prioriteringar. Min prioritering är att det med få undantag måste röra sig om u-länder.

I multilaterala sammanhang får vi acceptera de regler som gäller för de organen. Även där, t.ex. i UNICEF, är det på marginalen och med undantag som sådana insatser görs. Men det går att motivera en speciell insats för barnen i det här sammanhanget.

Det hela handlar om att skydda katastrofanslaget för insatser i u-länder. Tjernobyloffren borde kunna stödjas med hjälp av insamlingar i det svenska samhället. Det är en behjärtansvärd åtgärd att stödja dem.

Anf. 100 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! Jag noterar att biståndsministern tycker att det är en behjärtansvärd sak.

Det handlar inte bara om ett humanitärt projekt. Det är också ett projekt som har betydelse för Sverige och som vi skulle ha ett egenintresse av att följa. Vid få tillfällen får även svensk personal en chans att skaffa sig kompetens och erfarenhet av följderna av så stora katastrofer som det är fråga om här. Vi kan se det som ett led i vårt eget arbete för att kunna klara av eventuella katastrofer som kan drabba svenska medborgare i framtiden. Det handlar om att studera inte bara de medicinska utan även de psykologiska, sociala och ekonomiska effekterna vid denna typ av katastrofer.

Om det inte är rimligt att finansiera detta under katastrofanslaget, biståndsministern, vad finns det annars för anslag? Kan man tänka sig att pengarna för Östeuropa kan användas för sådana ändamål? Finns det något annat anslag, eftersom biståndsministern tycker att detta är behjärtansvärt?

Anf. 101 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Jag kan inte här svara för alla anslag i statens budget. Jag är biståndsminister och vill syssla huvudsakligen med u-länder. De flesta av mina anslag handlar också om insatser i u-länder.

Beträffande ett sakområde i regeringskansliet, nämligen miljödepartementet, har man haft kontakter just för att, som Maria Leissner säger, lära sig mer om detta och för att se om man med expertutbyte och liknande kan ge stöd till det utsatta området. Sådant arbete pågår alltså.

Anf. 102 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! Jag vill tacka för det tipset. Jag hoppas att det inte skall utgöra något hinder för Röda korset att ta kontakt och att Röda korset inte blir diskvalificerat för att det råkar vara en humanitär organisation som vill delta. Jag hoppas alltså att denna organisation kan få möjlighet att få stöd på annat håll med statliga pengar för denna verksamhet. Jag tror att Sverige har mycket att tjäna på det.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Proposition
1990/91:76 till socialförsäkringsutskottet

Skrivelse
1990/91:77 till socialförsäkringsutskottet

Förslagen
1990/91:12 till trafikutskottet
1990/91:13 till kulturutskottet

17 § Hänvisning av proposition 1990/91:100 till utskott

Proposition *1990/91:100* Förslag till statsbudget för budgetåret 1991/92 hänvisades till utskott enligt följande:

Statsbudget för budgetåret 1991/92		Finansutskottet
Bil. 1	Finansplanen	Finansutskottet
Bil. 2	Utveckling av offentlig sektor (Gemensamma frågor)	Finansutskottet
	med undantag för avsnitten	
	4 Den kommunala sektorn och	
	5 Regelreformering och delegering	Konstitutionsutskottet
Bil. 3	Kungl. hov- och slottsstaterna	Konstitutionsutskottet
Bil. 4	Justitiedepartementet	Justitieutskottet
	med undantag för punkterna	
	B 2 Datainspektionen	Konstitutionsutskottet
	G 3 Bokföringsnämnden	Lagutskottet
	H 3–4 Stöd till politiska partier – Allmänna val	Konstitutionsutskottet
	H 5 Bidrag till Stiftelsen för utvecklande av god redovisningssed	Lagutskottet
Bil. 5	Utrikesdepartementet	Utrikesutskottet
	med undantag för punkterna	
	B 6–7 Organisationer för internationell handel och råvarusamarbete m.m. – Internationell råvarulagring	Näringsutskottet
	E 1 Kommerskollegium,	
	E 2–3 Exportfrämjande verksamhet – Exportkreditnämnden, täckande av vissa utgifter för skadeersättningar	Näringsutskottet
Bil. 6	Försvarsdepartementet	Försvarsutskottet
Bil. 7	Socialdepartementet	Socialutskottet
	Med undantag för	
	Litt. B Administration av socialförsäkring m.m.	Socialförsäkringsutskottet
	punkterna	
	C 2–3 Bidrag till föräldraförsäkringen – Vårdbidrag för handikappade barn,	
	C 5 Barnpensioner	Socialförsäkringsutskottet
	Litt. D Försäkring vid sjukdom, handikapp och ålderdom	Socialförsäkringsutskottet
Bil. 8	Kommunikationsdepartementet	Trafikutskottet
Bil. 9	Finansdepartementet	Finansutskottet
	med undantag för punkterna	
	B 1–2 Riksskatteverket – Regional och lokal skatteförvaltning,	

	B 4–6 Stämpelkostnader – Ersättning till postverket m.fl. för bestyret med skatteuppbörd m.m.	Skatteutskottet
	B 3 Kronofogdemyndigheterna	Lagutskottet
	E 1 Tullverket	Skatteutskottet
	E 3–4 Bankinspektionen – Försäkringsinspektionen	Näringsutskottet
	G 1–3 Bidrag till vissa internationella byråer och organisationer m.m. – Exportkreditbidrag	Skatteutskottet
Bil. 10	Utbildningsdepartementet	Utbildningsutskottet
	med undantag för	
	punkt	
	A 3 Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.	Kulturutskottet
	punkterna	
	E 21–22 Arkivet för ljud och bild	Kulturutskottet
	Litt. F Studiestöd m.m.	Socialförsäkringsutskottet
	Litt. G Kulturverksamhet m.m.	Kulturutskottet
	punkterna	
	H 1–4 Statens biografbyrå – Stöd till fonogram och musikalier	Kulturutskottet
	H 5–9 Presstödsnämnden och taltidningsnämnden – Distributionsstöd till dagspressen	Konstitutionsutskottet
	H 10 Stöd till kulturtidskrifter	Kulturutskottet
	H 11–12 Stöd till radio- och kassettidningar – Bidrag till Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur	Konstitutionsutskottet
	H 13–25 Litteraturstöd – Bidrag till dokumentation av medieutvecklingen och till europeiskt mediesamarbete	Kulturutskottet
	Litt. I Lokalförsörjning m.m., såvitt avser mom. 2 i inledande avsnittet	Kulturutskottet
Bil. 11	Jordbruksdepartementet	Jordbruksutskottet
Bil. 12	Arbetsmarknadsdepartementet	Arbetsmarknadsutskottet
	med undantag för	
	Litt. D Invandring m.m.	Socialförsäkringsutskottet
Bil. 13	Bostadsdepartementet	Bostadsutskottet
	med undantag för	
	Litt. E Idrott	Kulturutskottet
Bil. 14	Industridepartementet	Näringsutskottet
	med undantag för	
	punkterna	
	B 6 Stöd till turism och rekreation	Kulturutskottet
	F 15–17 Patent- och registreringsverket – Patentbesvärsrätten	Lagutskottet
	avsnittet Regionalpolitiken (s. 15–28),	

	Litt. G Regional utveckling	Arbetsmarknadsutskottet
Bil. 15	Civildepartementet	Finansutskottet
	med undantag för punkterna	
	B 5–6 Statens arbetsgivarverk – Statens arbetsmiljönämnd,	
	B 8–9 Statens institut för personalutveckling	Arbetsmarknadsutskottet
	C 1 Statens löne- och pensionsverk,	
	C 4 Lönekostnader vid viss omskolning och omplacering,	
	C 7–13 Kostnader för vissa nämnder m.m. – Administration av statens personskadeförsäkring m.m.	Arbetsmarknadsutskottet
	Litt. D Länsstyrelserna m.m.	Bostadsutskottet
	Litt. E Polisväsendet	Justitieutskottet
	punkterna	
	F 1 Marknadsdomstolen,	
	F 4–8 Konsumentverket – Bidrag till miljömärkning av produkter	Lagutskottet
	F 2–3 Näringsfrihetsombudsmannen – Statens pris- och konkurrensverk	Näringsutskottet
	Litt. G Stöd till trossamfund m.m.	Kulturutskottet
	punkterna	
	H 1–3 Statens ungdomsråd – Stöd till internationellt ungdomssamarbete,	
	H 5 Lotterinämnden,	
	H 7 Bidrag till folkrörelserna	Kulturutskottet
	H 4 Bidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet	Arbetsmarknadsutskottet
	H 6 Stöd till kooperativ utveckling	Näringsutskottet
	Litt. I Jämställdhetsfrågor	Arbetsmarknadsutskottet
Bil. 16	Miljödepartementet	Jordbruksutskottet
	med undantag för punkterna	
	C 3–6 Statens kärnkraftsinspektion – Visst internationellt samarbete i fråga om kärnsäkerhet m.m.	Näringsutskottet
Bil. 17	Riksdagen och dess myndigheter m.m.	Konstitutionsutskottet
	med undantag för punkt	
	B 2 Riksdagens revisorer och deras kansli	Finansutskottet
Bil. 18	Räntor på statsskulden, m.m.	Finansutskottet
Bil. 19	Oförutsedda utgifter	Finansutskottet
Bil. 20	Beredskapsbudget för totalförsvarets civila del	Försvarsutskottet

18 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Motionerna
med anledning av prop. 1990/91:64 Yttrandefrihetsgrundlag m.m.
1990/91:K22 av Ingegerd Sahlström m.fl. (s)
1990/91:K23 av Lars Werner m.fl. (v)
1990/91:K24 av Martin Olsson m.fl. (c)
1990/91:K25 av Erling Bager och Ingela Mårtensson (fp)
1990/91:K26 av Ingrid Ronne-Björkqvist m.fl. (fp)
1990/91:K27 av Isa Halvarsson och Elver Jonsson (fp)
1990/91:K28 av Jan-Erik Wikström (fp)
1990/91:K29 av Inger Schörling m.fl. (mp)
1990/91:K30 av Birgit Friggebo m.fl. (fp)

med anledning av prop. 1990/91:66 Ersättare för justitieråd och regeringsråd
1990/91:K31 av Hans Leghammar m.fl. (mp)

19 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställts

den 21 januari

1990/91:131 av *Gudrun Schyman* (v) till utrikesministern om FNs roll i Mellanösternkonflikten:

I samband med Mellanösternkonflikten har debatten om FNs roll tagit ny fart. Frågor som "Är FN en helig ko?" och "Är FN ett redskap för USAs politik?" har rests i den offentliga debatten.

Kritiken handlar om resolution 678 (1990-11-29) där FN godkänner krig i Mellersta Östern.

Den berättigade frågan som infinner sig är:

Har världsförbundet förblivit sina egna stadgar troget? Handlar det i enlighet med de mera övergripande syften som det instiftades för att tjäna – fred och rättvisa?

Oron bottnar i en obehaglig känsla av att FN i själva verket har förvandlats till ett redskap för USAs utrikespolitik och att det därmed kompromet terar sin framtida trovärdighet – oavsett hur krisen runt Persiska viken utvecklas.

Befogenheten att ta till vapen som resolution 678 ger är inte tidsbegränsad och den innebär inga restriktioner i fråga om vilka förstörelsevapen som får komma till användning. Den medför inte ens några förpliktelser att stå till svars inför eller rådgöra med lämpliga organ inom FN. Den tolkas allmänt som att FN har delegerat krigsuppgiften till USA som har full frihet att göra vad som helst efter det att tidsfristen gått ut.

Efter att resolutionen antagits så "försvann" FN som aktör från scenen. Allt koncentrerades på spelet mellan Washington och Bagdad. Hade det va-

rit ett vanligt FN-åtagande hade man förväntat sig ett säkerhetsråd som sammanträdde oavbrutet.

En annan orsak till oro är den brådska med vilken FN gav medlemsstater mandat att föra krig. Denna brådska har nästan helt spolierat värdet av sanktionsalternativet. Visserligen är det svårt att med säkerhet säga om och när sanktioner leder till önskat resultat, men i den aktuella resolutionen var tidsgränsen så snäv att det var omöjligt att dra slutsatsen att de redan hade förfelat sin verkan.

Till grund för FNs och USAs taktik ligger förvissningen om att det är möjligt att föra ett krig som kan avslutas snabbt och segerrikt och som med stor träffsäkerhet skonar civilbefolkningen. Men ett krig utvecklar sig sällan såsom dess segervissa förespråkare tänkt sig det. Den sida som verkar ha övertaget råkar inte så sällan ut för bakslag. USA i Vietnam, Sovjetunionen i Afghanistan och Irak i Iran på 80-talet är tydliga exempel.

Krig har en tendens att bli både längre, blodigare och dyrare än man tänkt sig från början. Förmodligen skulle de aldrig ha utlösts om man hade förutsett den verkliga kostnaden mänskligt och materiellt. Inte så sällan slutar det i en förhandlingslösning som ligger nära den som förkastats innan kriget.

Med dagens moderna vapenteknologi och i medvetande om de miljökatastrofer som ett krig kan utlösa måste man ställa sig frågan:

Är det idag försvarbart att välja det militära alternativet till konfliktlösning? Ger det i något läge mänskliga, politiska och ekonomiska kostnader som är acceptabla?

Mot bakgrund av ovanstående vill jag ställa följande frågor till utrikesministern:

1. Hur ser utrikesministern på FN-stadgans "dubbla" budskap att "rädda kommande generationer från krigets gissel" och samma stadgas möjlighet att sanktionera ett "krigets gissel"?
2. Anser utrikesministern att dagens moderna vapenteknologi med sin enorma destruktionskapacitet parat med kunskapen om det "moderna" krigets miljökonsekvenser ger anledning att starta en disskusion om FN-stadgans utformning?
3. Är utrikesministern beredd att ta upp en sådan diskussion i FN?

20 § Kammaren åtskildes kl. 16.36.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORS

/Gunborg Apelgren

Innehållsförteckning

Tisdagen den 22 januari

Meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan 1
Anmälan om frågor
1990/91:347 av Gunnar Hökmark (m) om radioutsändningar på baltiska språk 1
1990/91:348 av Eva Goës (mp) om svenskt stöd åt ukrainske parlamentarikern Stephan Khmara 2
1990/91:349 av Ann-Cathrine Haglund (m) om läroplansöversynen 2
1990/91:350 av Hans Göran Franck (s) om initiativ till vapenvila i Mellanösternkriget 2
1990/91:351 av Anders Svärd (c) om folkbokföringsreformen 3
1990/91:352 av Siw Persson (fp) om naturresurslagen 3
1 § Justering av protokoll 4
2 § Svar på fråga 1990/91:347 om radioutsändningar på baltiska språk 4
Utrikesminister Sten Andersson (s)
Gunnar Hökmark (m)
3 § Svar på fråga 1990/91:348 om svenskt stöd åt ukrainske parlamentarikern Stephan Khmara 7
Utrikesminister Sten Andersson (s)
Eva Goës (mp)
4 § Svar på fråga 1990/91:313 om åtgärder mot buller 9
Miljöminister Birgitta Dahl (s)
Sören Norrby (fp)
5 § Svar på fråga 1990/91:332 om miljöbrott 9
Miljöminister Birgitta Dahl (s)
Krister Skånberg (mp)
6 § Svar på fråga 1990/91:346 om skyddet för kärnkraftverken 11
Miljöminister Birgitta Dahl (s)
Marianne Samuelsson (mp)
7 § Svar på fråga 1990/91:328 om kustbevakningen 12
Försvarsminister Roine Carlsson (s)
Karl-Göran Biörsmark (fp)
8 § Svar på fråga 1990/91:337 om det planerade svenska fältsjukhuset vid Gulfen 13
Försvarsminister Roine Carlsson (s)
Göthe Knutson (m)
9 § Svar på fråga 1990/91:318 om ett dotterbolag till vägverket 14
Kommunikationsminister Georg Andersson (s)
Eva Goës (mp)

10 § Svar på frågorna 1990/91:340, 341, 342, 343 och 345 om fördelningen av medel till kommunikationssektorn 16
Kommunikationsminister Georg Andersson (s)
Per-Ola Eriksson (c)
Rune Thorén (c)
Börje Hörnlund (c)
Marianne Andersson i Vårgårda (c)
Jan Hyttring (c)
11 § Svar på fråga 1990/91:308 om staten och den enskildes rätt 26
Justitieminister Laila Freivalds (s)
Elisabeth Fleetwood (m)
12 § Svar på fråga 1990/91:307 om frånvarouppgifter i skolbetyg ... 29
Statsrådet Göran Persson (s)
Roland Larsson (c)
13 § Svar på fråga 1990/91:349 om läroplansöversynen 33
Statsrådet Göran Persson (s)
Ann-Cathrine Haglund (m)
14 § Meddelande om svar på interpellation 1990/91:117 36
Statsrådet Göran Persson (s)
15 § Svar på fråga 1990/91:339 om Röda Korsets hjälp till Tjernobyloffren 36
Statsrådet Lena Hjelm-Wallén (s)
Maria Leissner (fp)
16 § Hänvisning av ärenden till utskott 39
17 § Hänvisning av proposition 1990/91:100 till utskott 40
18 § Bordläggning 43
19 § Anmälan om interpellation
1990/91:131 av Gudrun Schyman (v) om FNs roll i Mellanösternkonflikten 43

gotab 97736, Stockholm 1991